İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi
Istanbul University Journal of Translation Studies,
JTS 2025, (23): 115–135

https://doi.org/10.26650/iujts.2025.1615839
Başvuru | Submitted 08.01.2025
Revizyon Talebi | Revision Requested 02.02.2025
Son Revizyon | Last Revision Received 13.05.2025
Kabul | Accepted 25.06.2025

İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi
Istanbul University Journal of Translation Studies

Araştırma Makalesi | Research Article

Açık Erişim | Open Access

D. H. Lawrence'ın Eserlerinde Feminist Söylem ve Çevirisi

Feminist Discourse in D. H. Lawrence's Works and Their Translations

Selma Yavuz [1]

[1] Karabük Üniversitesi, Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar MYO, Karabük, Türkiye

Öz

Bu çalışma, D. H. Lawrence'ın *The Rainbow* ve *Women in Love* başlıklı eserlerinde kadın temasını ve bu temaya ilişkin söylemleri, feminist çeviri yaklaşımı çerçevesinde ele almayı amaçlamaktadır. Çalışma, eserlerin Türkçe çevirileri üzerinden Türkçe edebiyat dizgesindeki dolaşımını ve konumlanışını sorgularken aynı zamanda bu eserlerin feminist söylem kullanarak yeniden yorumlanmasını hedeflemektedir. 20. yüzyıl İngiliz edebiyatının en önemli yazarlarından biri kabul edilen D. H. Lawrence, yaşadığı dönemde eserleriyle geniş çaplı tartışmalara yol açmıştır. *The Rainbow* ve *Women in Love* romanlarında, toplumsal ve kültürel faktörlerin etkisiyle kadın-erkek ilişkilerini derinlemesine incelemiştir. Bu eserlerde Lawrence, geleneksel cinsiyet rollerine ve aşkın doğasına yönelik eleştirel bir yaklaşım sergileyerek, kadın-erkek ilişkilerindeki dinamikleri sorgular ve bu ilişkilerin toplumsal yapı üzerindeki etkilerini tartışır. Yazarın bu eserlerde cinsellik ve insan doğasına özgün ve cesurca yaklaşması, dönemin normlarını sorgulamasına ve büyük yankılar uyandırmasına neden olmuştur. Bu bağlamda D. H. Lawrence'ın *Rainbow* ve *Women in Love* romanlarının Türkçe çevirileri Luise von Flotow'un feminist çeviri stratejileri çerçevesinde incelemiştir. *Rainbow* romanının çevirmenleri Tülin Nutku ve Mehmet Harmancı kaynak metni farklı yaklaşımlarla ele almışlardır. Nutku, çevirisinde feminist bir yaklaşım benimseyerek kadın karakterleri pasif nesnelerden aktif öznelere dönüştürmüş ve toplumsal cinsiyet normlarına bilinçli bir direniş sergileyerek feminist bir strateji izlerken Harmancı'nın çevirisi ise daha nötr bir yaklaşımı temsil eden bir metin olarak değerlendirilmiştir. *Women in Love* romanının çevirmeni Yeğinobalı, von Flotow'un feminist çeviri stratejilerini etkili bir şekilde kullanarak metni feminist bir bağlama taşımış ve kadın karakterlerin toplumsal ve entelektüel rollerini öne çıkardığı gözlemlenmiştir.

Abstract

This study examines the portrayal of women in D. H. Lawrence's *The Rainbow* and *Women in Love* and the related discourses to this theme within the framework of the methodological approach of the sociology of translation. While examining the circulation and positioning of these works in Turkish literature through their Turkish translations, the study also aims to reinterpret these works within feminist discourse. Regarded as one of the most important 20th-century British writers, D. H. Lawrence sparked widespread debates in his time because of his works. In his novels The *Rainbow* and *Women in Love*, he analyzed male-female relationships in depth under the influence of social and cultural factors. In these works, Lawrence critically interrogates traditional gender roles and the nature of love, questioning the dynamics of male-female relationships and discussing the effects of these relationships on the social structure. The author's original and courageous approach to sexuality and human nature in these works led the author to question the norms of the period, resulting in significant repercussions. In this context, the Turkish translations of D. H. Lawrence's novels *The Rainbow* and *Women in Love* have been examined within the framework of Luise von Flotow's feminist translation strategies. The translators of *The Rainbow*, Tülin Nutku and Mehmet Harmancı, adopted different approaches to the source text. Nutku employed a feminist approach in her translation, transforming female characters from passive objects into active subjects and consciously resisting gender norms by adopting a feminist strategy. In contrast, Harmancı's translation has been evaluated as a more neutral rendition of the text. Similarly, the translation of *Women in Love* by Yeğinobalı demonstrates an effective

Atıf | Citation: Yavuz, S. (2025). D. H. Lawrence'ın eserlerinde feminist söylem ve çevirisi. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi–Istanbul University Journal of Translation Studies*, (23), 115-135. https://doi.org/10.26650/iujts.2025.1615839

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2025. Yavuz, S.

Sorumlu Yazar | Corresponding author: Selma Yavuz selmayavuz@karabuk.edu.tr

application of von Flotow's feminist translation strategies, as it situates the text within a feminist framework and highlights the social and intellectual roles of female characters. In this context, the Turkish translations of D. H. Lawrence's novels *Rainbow* and *Women in Love* are analyzed within the framework of Luise von Flotow's feminist translation strategies. The translators of *Rainbow*, Tülin Nutku and Mehmet Harmancı, took different approaches to the source text. While Nutku adopted a feminist approach in her translation, transforming the female characters from passive objects into active subjects and following a feminist strategy by consciously resisting gender norms, Harmancı's translation was evaluated as a text representing a more neutral approach. Yeğinobalı, the translator of*Women in Love,* has effectively used von Flotow's feminist translation strategies to bring the text into a feminist context and emphasized the social and intellectual roles of female characters.

Anahtar Kelimeler D. H. Lawrence · Çeviri Sosyolojisi · Luise von Flotow · Feminizm · Feminist Çeviri Stratejileri

Keywords D. H. Lawrence · Sociology of Translation · Luise von Flotow · Feminizm · Feminist Translation Strategies

Yazar Notu Bu çalışma 01.10.2024 tarihinde 2nd International Congress on Academic Studies in Translation and Interpreting Studies *(BAIBU-ICASTIS)* sempozyumunda sunulan "D. H. Lawrence'ın Rainbow ve Women in Love Adlı Eserlerindeki Kadın-Erkek İlişkisini Çeviri Sosyolojisi Işığında Değerlendirme" başlıklı yayınlanmamış bildirinin genişletilmiş halidir.

Author Note

Extended Summary

D.H. Lawrence (1885–1930), a prominent figure in 20th-century English literature, is renowned for exploring profound themes such as human nature, sexuality, individual freedom, class struggle, and societal constraints. Beyond being a novelist, Lawrence was a playwright, poet, essayist, literary critic, painter, and philosopher who developed a unique perspective on life, establishing himself as one of the most significant and controversial writers in English literature. His working-class background and the conflicts between his parents deeply influenced his life and literary works, reflected in his focus on class divisions and interpersonal dynamics. Lawrence's writings critically examine the impact of modernity on the individual and the ways societal norms shape the human spirit. He emphasized the need to overcome social and psychological barriers to achieve personal desires and freedoms, engaging deeply with themes of sexuality, liberty, and power dynamics. Furthermore, his works intricately portray relationships between men and women, delving into their passionate desires and the interplay between nature and humanity.

This study examines the theme of women and its associated discourses in Lawrence's novels *The Rainbow* and *Women in Love* through the methodological framework of the sociology of translation. It investigates the circulation and positioning of these works within Turkish literature via their Turkish translations and aims to reinterpret them within feminist discourse. Specifically, the research analyzes the feminist strategies and practices employed by translators and other agents in the translation process using Luise von Flotow's feminist translation strategies. By exploring the dynamics of translation, this study seeks to illuminate the multifaceted nature of translation and its interaction with societal dynamics, focusing on both source and target texts to shed light on feminist translation strategies.

The corpus for this study comprises *The Rainbow* and its Turkish translations by Tülin Nutku and Mehmet Harmancı, as well as *Women in Love* and its Turkish translation by Nihal Yeğinobalı. Through an integrated framework of translation sociology and von Flotow's feminist strategies, the study establishes a theoretical dialogue. It aims to examine whether the translators, through their discourse, produced translations that resist or reproduce dominant gender roles and power relations. Selected examples from source and target texts are analyzed descriptively and explanatorily, grounded in translation sociology and feminist translation strategies. Ultimately, the research seeks to determine whether the translations act as texts that reproduce or resist traditional gender roles and power structures, contributing to the discussion of translation as a practice capable of transforming or sustaining social norms and hegemonic power relations. Within the framework of translation sociology, these analyses demonstrate how translators reshape the power relations operating within society and construct a discourse that resists prevailing gender norms. In this context, the Turkish translations of D. H. Lawrence's novels *Rainbow* and *Women in Love* are analyzed within the framework of Luise von Flotow's feminist translation strategies. The translators of *Rainbow*, Tülin Nutku and Mehmet Harmancı, took different approaches to the source text. While Nutku adopted a feminist approach in her translation, transforming the female characters from passive objects into active subjects and following a feminist strategy by consciously resisting gender norms, Harmancı's translation was evaluated as a text that represented a more neutral approach. Yeğinobalı, the translator of *Women in Love*, has effectively used von Flotow's feminist

translation strategies to place the text in a feminist context and emphasize the social and intellectual roles of the female characters.

Giriş

Bu çalışma, D.H. Lawrence'ın *The Rainbow* romanı ile Tülin Nutku ve Mehmet Harmancı tarafından yapılan Türkçe çevirilerini ve *Women in Love* romanı ile Nihal Yeğinobalı tarafından yapılan Türkçe çevirisini, çeviri sosyolojisi odağında feminist çeviri yaklaşımının getirdiği bakış açıları odağından incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, çeviri sosyolojisi ve Luise von Flotow'un feminist çeviri stratejileri kavramları arasında karşılıklı bir diyalog kurularak kuramsal çerçeve oluşturulması amaçlanmıştır.

Çalışmada çevirmenlerin çeviri sürecinde oluşturdukları söylemle egemen cinsiyet rollerine ve iktidar ilişkilerine direnen veya onları yeniden üreten çeviriler ortaya koyup koymadıkları incelenecektir. Bu bağlamda çeviri eyleminin geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ve makro-mikro iktidar ilişkilerinin işleyişini yeniden üreten veya direnerek dönüştüren bir pratik olabileceği sorunsalını tartışmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın bütüncesini D.H. Lawrence'ın *The Rainbow* romanı ve Tülin Nutku ile Mehmet Harmancı tarafından yapılan Türkçe çevirileri ve *Women in Love* romanı ile Nihal Yeğinobalı tarafından yapılan Türkçe çevirisi oluşturmaktadır. Kaynak metinlerden ve çeviri metinlerden seçilen örnekler çeviri sosyolojisi ve von Flotow'un feminist çeviri stratejileri kavramları temelinde betimleyici ve açıklayıcı yöntemle incelenecektir. Böylelikle, çevirilerin feminist direniş bağlamında, toplumsal yapının ve egemen iktidar ilişkileriyle geleneksel cinsiyet rollerinin yeniden üretilmesine veya bunlara direnen ve dönüştürmeye çalışan çeviri metinler olup olmadıkları belirlenerek sorunsalın çözülmesi amaçlanmaktadır.

David Herbert Richards Lawrence (1885-1930), İngiltere'nin Nottinghamshire bölgesinde, madenci Arthur John Lawrence ve orta sınıf bir kadın olan Lydia Beardsall'ın dördüncü çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Sadece bir romancı değil; aynı zamanda oyun yazarı, şair, denemeci, edebiyat eleştirmeni ve ressam olan Lawrence, yaşamla ilgili konular üzerine kendi felsefesini geliştiren bir düşünür ve İngiliz edebiyatının en önemli ve tartışmalı yazarlarından biridir (Rademacher, 2019).

Lawrence politika, eğitim, din ve cinsellik gibi geniş bir yelpazede eserler vermiştir, bu da onun hayata dair geniş öngörüsünü ortaya koyar. Eserleri, insan psikolojisini ve insan durumunu temsil eden unsurlarla doludur; bu unsurlar aracılığıyla fikirlerini ifade eder. Bu konulara odaklanmasının temel nedeni, modern dünyaya karşı duyduğu rahatsızlıktır. Lawrence, modern dünyayı, özellikle sanayileşme ve savaşlar nedeniyle hastalıklı bulmuş ve "kozmik bir kriz zamanında" yaşadığına inanmıştır (Kermode, 1990, s. 155).

Feminist Çeviri Kuramına Sosyolojik Bir Bakış

Bu çalışma, çeviri sosyolojisi ve feminist çeviri kuramı temelinde yöntemsel olarak yapılandırılmış, D.H. Lawrence'ın *The Rainbow* ve *Women in Love* romanlarının İngilizce kaynak metinleri ile Türkçe çevirileri arasında gerçekleştirilen karşılaştırmalı bir inceleme üzerinden feminist çeviri stratejilerinin uygulanışını irdelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, Luise von Flotow'un feminist çeviri stratejileri temelinde oluşturulan kuramsal çerçeve kapsamında çevirmenlerin söylemsel tercihleri ve bu tercihlerde toplumsal bağlamın etkisi ele alınacaktır. Çevirmenlerin habituslarının ve toplumsal konumlarının metin üzerindeki etkisi irdelenerek çeviri süreçlerinin sosyal ve kültürel dinamiklerle nasıl şekillendiği ortaya koyulacaktır.

Çeviri sosyolojisi, çeviri ürünü ve sürecinin yalnızca dilsel bir aktarım değil, aynı zamanda metindışı koşullar ve dolaşımla ilişkili bir olgu olarak ele alınmasını sağlar. Bogenç Demirel'e göre, "insan ve toplum ilişkilerinin, sosyal davranışların ve toplumsal kurumların işleyişini inceleyen sosyoloji, çeviri ürünlerin üretim koşullarını ve dolaşımlarını etkileyen faktörleri açıklığa kavuşturarak çeviri alanında kaliteyi artır-

maya yönelik sürdürülebilir bir iyileşme sürecine katkıda bulunabilir" (2021, s. 85). Bu yaklaşım, çevirinin yalnızca metinlerarası bir süreç değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve ideolojik bağlamlarla şekillendiğini vurgulayarak çeviri süreçlerini daha geniş bir toplumsal bağlamda değerlendirme imkânı sunar.

Çeviri, toplumsal bir olgu olarak ele alındığında toplumsal bağlamdaki yansımaları ve dışsal etkenlerin metin üzerindeki etkileri göz önünde bulundurularak değerlendirilir. Bu bağlamda çeviri, toplum içinde gerçekleşen, topluma sunulan ve toplum tarafından kabul gören bir eylem ve süreç olarak nitelendirilebilir. Bogenç Demirel'e göre çeviri, yalnızca çevirmenin bireysel bir eylemi değil, aynı zamanda toplumsal kurumların ve sürece dahil olan tüm eyleyicilerin çeviri üzerinde yönlendirici ve şekillendirici bir etkisi olduğu gerçeğini de içerir. Bu nedenle, çeviri toplumsal bağlamda analiz edilmelidir (2014, s. 403-404). Çeviri sosyolojisi özelinde, Bourdieu sosyolojisinin sunduğu kavramlar sosyal dünyadaki davranışları, ilişkileri ve güç dinamiklerini anlamak için temel araçlardandır. Bourdieu'ye göre sosyolojinin temel işlevi, toplumsal yapıları ve bu yapıların yeniden üretimini sağlayan mekanizmaları ortaya çıkarmaktır (Bourdieu & Wacquant, 2007, s. 17). Bourdieu'nün habitus, alan, sermaye ve doxa kavramları, çevirmenlerin eylemlerini ve çeviri süreçlerini analiz etmek için önemli analitik araçlar sunar. Habitus, bireylerin zihinsel ve bedensel algılarının tarihsel olarak şekillenmiş yapılar bütünü olarak tanımlanır ve sosyalleşme süreciyle edinilen bu yapı, bireylerin dünyadaki varoluş biçimlerini belirler (Bourdieu & Wacquant, 2007, s. 25; Demirel, 2013, s. 51). Alan, toplumsal yaşamın mücadelelerle şekillenen ve eyleyiciler tarafından sürekli yeniden üretilen dinamik bir yapıdır (Bourdieu, 2016, s. 138). Sermaye, bireylerin alan içindeki konumlarını belirleyen kaynakları ifade eder ve ekonomik, kültürel, toplumsal ve simgesel sermaye olmak üzere dört ana kategoriye ayrılır (Bourdieu & Wacquant, 2007, s. 108). Ekonomik sermaye, doğrudan maddi kaynakları içerirken, kültürel sermaye, eğitim ve bilgi birikimi aracılığıyla kazanılan bir değere sahiptir (Bourdieu, 2010, s. 49). Toplumsal sermaye, bireyin sahip olduğu sosyal ilişkiler ağıyla ilgili olup, uygun koşullarda ekonomik sermayeye dönüşebilir. Simgesel sermaye ise diğer tüm sermaye türlerinin algısal bir biçime bürünerek kazandığı statü ve prestiji ifade eder (Bourdieu & Wacquant 2007, s. 108). Son olarak, doxa, belirli bir alan içinde sorgulanmadan kabul edilen, toplumsal aktörler tarafından içselleştirilen ve genellikle farkında olunmadan sürdürülen normlar ve inançlar bütünü olarak tanımlanır (Swartz, 2011, s. 319). Bourdieu'nün bu kavramları, çeviri alanındaki güç dinamiklerini ve çevirmenlerin toplumsal konumlarını anlamak için önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır.

Çeviri sosyolojisi aynı zamanda toplumsal yapıların, ideolojilerin ve güç ilişkilerinin bir yansıması olduğunu ortaya koyar. Bourdieu'nün habitus kavramı, çevirmenlerin toplumsal bağlamdan edindikleri bilinçdışı eğilimlerin, çeviri süreçlerinde nasıl şekillendirici bir rol oynadığının anlaşılmasına olanak tanırken bu süreçlerin toplumsal cinsiyet temelli güç dinamiklerinden bağımsız düşünülemeyeceğini gösterir. Toplumsal cinsiyet, bireylerin sosyal dünyadaki konumlanışını belirleyen bir yapı taşı olarak çevirmenlerin tercihlerini, çeviri ürünlerini ve çeviri süreçlerinin ideolojik boyutlarını doğrudan etkiler. Bu bağlamda, feminist kuram, toplumsal cinsiyetin çevirideki bu şekillendirici etkilerini analiz etmek için önemli bir kuramsal çerçeve sunar. Luise von Flotow'un feminist çeviri stratejileri, çevirmenin metin üzerindeki aktif rolünü ve toplumsal cinsiyet temelli söylemleri dönüştürme potansiyelini vurgulayan bir yaklaşımdır.

Feminizm, köklerini Batı'da bir siyasi hareket olarak bulmuş olsa da bu düşüncenin küresel ölçekte benimsenmesi ve yaygınlaşması, edebiyat ve çeviri süreçlerinin aracılığıyla mümkün olmuştur. Feminist edebiyat, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları gibi evrensel değerleri ifade etmenin yanı sıra, kültürler arasında diyalog kurulmasına zemin hazırlar. Çeviri ise bu değerlerin farklı dillerde ve kültürlerde anlaşılabilir hale gelmesine, yerel bağlamlarla ilişkilendirilerek daha geniş bir kitleye ulaşmasına olanak tanır. Feminist çeviri, bir eylem, kuram ve araştırma alanı olarak son yıllarda hem dünya çapında hem de Türkiye'de giderek daha fazla duyulan bir paradigma haline gelmiştir (Abdal, 2022, s. 7). Bu nedenle, feminist hareketin küresel bir bilinç oluşturmasında edebiyat ve çeviri çalışmaları etkin bir role sahiptir. Yalnızca feminist

edebiyat eserleri ve bunların çevirileri değil, bu eserlerden yola çıkarak yapılan araştırmalar da kadınların cinsiyet temelli eşitsizliklere karşı mücadele etmelerine ve seslerini duyurmalarına katkı sağlamaktadır (Gülmüş Sırkıntı ve Çelik, 2023, s. 24).

Feminist bakış açısına göre, kadınların toplumdaki ikincil konumu ve cinsiyet eşitsizlikleri, patriyarkal sistemin dayattığı toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel normların bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sistem, tarih boyunca kökleşmiş ayrımcı yapıların etkisiyle kadınları belirli sosyal rollerle sınırlamış ve onların toplumda fırsatlara eşit bir şekilde erişme olanağını engellemiştir. Kadınların güç ilişkilerinde geri planda kalmasına neden olan bu normlar, erkeklerin egemen olduğu bir toplumsal düzeni desteklerken aynı zamanda kadınların potansiyellerini gerçekleştirmelerinin önünde ciddi engel oluşturmaktadır. Cixous'un "The Laugh of the Medusa" adlı çalışmasında vurguladığı gibi, feminist söylemde kadınları küçümseyen ve hor gören eril dil, edebiyat aracılığıyla kadınların ilerlemesini engellemiştir. Cixous, kadınların yazın alanında sürekli baskı altında tutulduğunu ve eril tahakkümün etkisiyle susturulduğunu belirtir (1976, s. 877). Eşitsiz güç dengeleriyle şekillenen küresel düzende, güçsüz gruplar yazı yoluyla daha da zayıflatılmakta ve arka plana itilmektedir. Cixous, kadını ve kadınlığı geleneksel erkek normlarına karşı mücadele eden bir kimlik olarak tanımlar ve kadınların susturulmuş seslerini duyurarak kendi tarihlerini yazmaları gerektiğini vurgular (1976, s. 877).

Bourdieucü bir açıdan bakıldığında ise kadınlar ile erkekler arasındaki eşitsizliğin, toplumun söylemsel mekanizmalarla meşrulaştırdığı bir güç düzeninin ürünü olduğu söylenebilir. Bourdieu, simgesel ilişkilerin aynı zamanda güç ilişkileri olduğunu belirterek bu ilişkilerin tahakküm altındakiler tarafından içselleştirilmesinin, toplumsal onay mekanizmaları sayesinde mümkün hale geldiğini vurgular. Toplumsal düzen, bütün kurumlarıyla "eril tahakküm"ü desteklediğinden, bireyler bu yapısal baskıyı daha doğar doğmaz normalleştirir ve sorgulamadan benimserler (Bourdieu, 2018, s. 22). Eril düzenin sürekliliği, aile yapısı, sosyal çevre, ekonomik sistem, eğitim kurumları ve resmî ideoloji gibi toplumsal yapıların ortak katkılarıyla sağlanmaktadır (Naiman, 1988, s. 18-20). Bu unsurlar, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmesine ve içselleştirmesine aracılık ederek, patriyarkal düzenin yeniden üretilmesine zemin hazırlar. Bourdieu eril tahakkümün gücünü büyük ölçüde kullanılan dilden aldığını savunur (2018, s. 42). Bununla birlikte, feminist kuram da bu tahakkümün dil aracılığıyla zaten mevcut olduğunu ve dilin bu düzeni pekiştirmedeki rolünü öne çıkarır. Feminist yaklaşım, kadının bedeninin özgürleşmesini, öncelikle onun dilini özgürleştirmekle mümkün görür; bu da konuşamayan, sesi bastırılan veya sessizliği seçen kadının ifade alanını genişletmeyi içerir. Luise von Flotow'un belirttiği gibi, dil sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda güçlü bir manipülasyon aracıdır (1997, s. 8). Kanada ve Amerika'daki bazı yazarlar, dilin manipülatif işlevine dikkat çekerek ataerkil dil yapısını yeniden düzenleme ve bu dili kadınların lehine dönüştürme çabalarıyla feminist mücadeleye katkı sağlamışlardır.

Cinsiyetçi baskıları ortadan kaldırmayı ve kadın ile erkeği eşit değerde görmeyi savunan bir düşünce ve inanç sistemi olan feminizm bu tür eşitsizliklerin yalnızca bireysel değil, yapısal ve kültürel bir problem olduğunu vurgular (Çelik, 2022, s. 855). Von Flotow, feminist çeviri ve feminizmi bir arada ele alarak, bu alandaki kapsamlı çalışmalarıyla çeviri kuramında önemli bir konum kazanmıştır. Feminist çeviri, dilin cinsiyetçi yapılarını sorgulayan ve çevirmenleri geleneksel söylemin ötesine geçmeye yönlendiren bir yaklaşımdır. Bu yöntemle çevirmen, kadınların toplumsal ve metinsel olarak daha görünür ve duyulur olmasını hedefler. Luise von Flotow, bu amaçla "ekleme" (supplementing)", "önsöz yazma" (prefacing)", "dipnot verme" (footnoting)" ve "gasp etme" (hijacking)" gibi teknikler önermiştir (1991, s. 74- 79). Ekleme tekniğiyle, çevirmen kaynak ve hedef metin arasındaki eksiklikleri feminist bir müdahaleyle tamamlar. Önsöz ve dipnotlar ise çevirmenin sürece aktif katılımını ve seçimlerini okuyucuya açıklayarak onun görünürlüğünü artırır. Gasp etme ise çevirmenin metne daha radikal müdahalelerde bulunarak, eseri feminist bir bakış açısıyla yeniden

yorumlamasıdır. Bu teknikler, feminist çeviriyi yalnızca bir metin aktarımı değil, aynı zamanda politik bir eylem ve kadınların sesini güçlendiren bir araç olarak konumlandırır (1991, s. 74- 79).

Foucault'nun ifade ettiği gibi, iktidar yalnızca büyük yapılarla sınırlı kalmaz, aynı zamanda bireylerin eylemlerinde, bedenlerinde ve gündelik yaşamlarında da varlığını sürdürür (Foucault, 2012, s. 48). Bu bağlamda, iktidar "arapsaçına dönmüş bir mozaik" şeklinde tanımlanabilir (Foucault, 2012, s. 45). Foucault'nun iktidar anlayışını ve mikro iktidarın gündelik yaşamda, hatta bedenlerimizdeki işleyişini göz önünde bulundurursak, çeviri süreci de benzer bir güç ilişkisi ağına dönüşür. Çevirmen, bir nevi iktidar ilişkilerini yansıtan bir figür olarak, kaynak metnin ve hedef kültürün çerçevesinde kararlar alır ve bu süreçte metnin anlamını şekillendirir. Çevirmenin; yazar, erek kültür ve okur arasında kurduğu ilişki benzer bir mozaik gibi iktidar ilişkileri biçiminde düşünülebilir. Çevirmen, bu mikro iktidar ilişkilerini şekillendiren bir aktör olarak metni yalnızca çevirmekle kalmaz, aynı zamanda iktidarın belirli yönlerini ve söylemlerini yansıtarak, metnin temsilini taraflı bir biçimde oluşturur. Feminist çeviri perspektifi bu bağlamda önemli bir yer tutar. Feminist çevirmenler, çeviri sürecinde sadece dilin değil, toplumsal cinsiyet rollerinin ve ataerkil yapıların da nasıl işlediğini sorgularlar. Bu çerçevede, feminist çeviri, çevirmenin iktidar ilişkilerine karşı duyarlı bir şekilde hareket etmesini ve kadınların temsilini yeniden şekillendirmeyi amaçlar. Maria Tymoczko ve Edwin Gentzler'in de belirttiği gibi, çeviri her zaman taraflıdır ve çevirmenlerin seçtikleri stratejilerle kaynak metni yeniden yapılandırmaları kaçınılmazdır. Feminist çeviri, bu taraflılıkla birlikte, kadınların görünürlüğünü artırmak ve ataerkil dilin egemenliğini sorgulamak için çeşitli müdahale teknikleri kullanır (Tymoczko ve Gentzler, 2002, s. xviii).

Bu anlamda, çevirmen bir iktidar figürü olarak, sadece metnin çevirisini yapmakla kalmaz, aynı zamanda bu çeviri sürecinde kendi toplumsal kimliklerini ve güç ilişkilerini de yansıtarak, metnin toplumsal cinsiyetle ilgili yönlerini yeniden kurgular. Feminist çeviri, bu sürecin sadece dildeki bir değişim değil, aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin ve iktidar yapılarını sorgulayan bir yeniden inşa süreci olduğunu savunur. Bu çalışma, çeviri süreçlerinde toplumsal cinsiyetin etkisini anlamlandırmada bu kuramsal çerçeveyi benimsemektedir.

D.H. Lawrence ve The *Rainbow* ve *Women in Love* Romanları

D. H. Lawrence'ın eserleri, yayımlandığı dönemlerde toplumda büyük tartışmaların odağı haline gelmiştir. Özellikle *Rainbow* ve *Lady Chatterley's Lover*, müstehcen oldukları gerekçesiyle uzun yıllar yasaklanmış, bu durum yazarın diğer eserlerini yayımlatma sürecinde ciddi engellerle karşılaşmasına neden olmuştur. Örneğin, Lawrence, *Women in Love* romanı için bir yayınevi bulmakta oldukça zorlanmıştır. Mina Urgan'a göre, bu romanların yasaklanmasının gerçek sebebi müstehcenlik değil, Lawrence'ın dönemin toplumsal düzenine yönelttiği keskin sosyo-politik eleştiriler ve yerleşik değerleri sarsan yaklaşımlarıdır (1997, s. 156-265). Lawrence, özellikle *Rainbow, Women in Love* ve *Lady Chatterley's Lover* gibi eserlerinde, kadın-erkek ilişkilerini tarihsel ve kültürel bağlamda derinlemesine ele alarak, bu ilişkilerin köklü bir sorgulamasını yapar. Yazar, toplumsal normlar ve cinsiyet rollerine dair tartışmalı yaklaşımlarıyla, sadece edebiyat dünyasında değil, dönemin sosyal yapısında da güçlü bir yankı uyandırmıştır.

Lawrence, eserlerindeki tematik yaklaşımlar nedeniyle eleştirilere ve dışlanmalara maruz kalmıştır. Eserlerinde kadınları ve erkekleri, varoluşun temel ve karşıt unsurları olarak ele almış, bu ilişkilere genellikle felsefi tartışmalar üzerinden yaklaşmıştır. Kadın-erkek ilişkilerine dair Freudcu bir teori benimseyen Lawrence, bilinçaltını eserlerinin önemli bir konusu haline getirmiştir. Lawrence'a göre, kadın-erkek ilişkileri "günümüzün sorunu" olup modern dünyanın en önemli meselelerinden biridir. (Huxley 1985, s. 54). Ona göre, hayalini kurduğu ideal toplumun temel taşı, sağlıklı ve dengeli kadın-erkek ilişkileridir. Bu ilişkiler, sevgi, saygı ve bilinçli bir cinsellik üzerine inşa edilmelidir. Lawrence, duyarlı bir yazar olarak, bu idealin nasıl gerçekleştirilebileceğini sorgular ve toplumsal olaylara bu bağlamdan bakar. Ona göre, modern toplumda

ahlaki ve sosyal yozlaşma ortamı, cinselliği zarar gören ilk alan haline getirmiştir. Kadın ve erkek arasındaki cinsel dinamiklerin yüzeysel veya soyut kavramlarla ele alınmasını eleştirir ve bu durumun ilişkilerdeki dengesizliği derinleştirdiğini savunur. Bu bakış açısıyla, bireysel ilişkilerdeki sağlıksızlığın toplumsal düzeye yayıldığını vurgular (1985, s. 54).

Urgan'a göre, Lawrence 19. yüzyıl romanını, cinselliğin bastırıldığı ve toplumun bu konuyu "tabu" ilan ettiği dönemin bir ürünü olarak değerlendirir. Ona göre, bu yüzyıl bireysel arzuların ve kadın duyumlarının görmezden gelindiği, adeta cinselliğin susturulduğu bir dönemdir. Ancak Lawrence, bu tabulara meydan okuyarak, cinselliği eserlerinde açık bir şekilde ele alır ve özellikle kadınların duyusal dünyasını merkeze yerleştirir. Urgan, Lawrence'ın, cinsellik etrafında biriken ahlaki önyargıları ve kirlenmiş algıları temizleyerek bu konuyu daha saf ve sağlıklı bir zemine taşıdığını ifade eder (Urgan, 1997, s. 65). Lawrence, kadın-erkek ilişkilerinde cinselliği kutsal bir değer gibi ele alır ve bu yönüyle ilişkilerin temelini oluşturduğunu savunur. Ona göre, cinsellikten yoksun veya yalnızca mantık ve fiziksel doku üzerine kurulu ilişkiler, bireylerin yaşamlarını anlamsızlaştırır ve derin bir boşluğa sürükler. Ayrıca, hangi toplumsal sınıftan olursa olsun, kadın ve erkeklerin cinsel yozlaşma içinde olduğunu düşünür ve bunu toplumsal bir çöküşün önemli bir nedeni olarak görür. Urgan'ın yorumunda, Lawrence'ın eserlerinde cinselliği yalnızca bir tema değil, aynı zamanda insan doğasını anlamak için bir rehber olarak kullandığı vurgulanır (1997, s. 64-65).

Lawrence, eserlerinde kadın-erkek ilişkilerinin temel sorununu, toplumun cinselliği uzun yıllar tabu ve ayıp olarak görmesiyle ilişkilendirir. Ona göre, bu yaklaşım bireylerin cinselliği bilinçli ve sağlıklı bir şekilde deneyimlemesini engellemiş, dolayısıyla ilişkilerin derinliğini ve anlamını zedelemiştir. Bu durumun aşılması için Lawrence, bilinçli bireylerden oluşan, daha özgür ve dengeli bir dünyanın inşasına ihtiyaç duyulduğunu savunur. Toplumsal değerlerdeki yozlaşmayı ve çöküşü açıkça eleştiren Lawrence, insan bilincinin dönüşümünü ideal bir toplumun kurulmasının anahtarı olarak görür. Romanlarında ve diğer yazılarında, böylesi bir toplumu hayata geçirebilmek için bireysel farkındalık ve karşılıklı anlayışın ne kadar önemli olduğunu tekrar tekrar vurgular. Bu ideali, yalnızca cinselliğin değil, insan doğasının tüm yönleriyle özgürce kabul edildiği bir yaşam anlayışıyla ilişkilendirir (Urgan, 1997, 64-65).

Urgan'a göre, Lawrence kadına karşı olumsuz bir tutum sergilemek bir yana, kadınların dünyasına derin bir duyarlılıkla yaklaşır. Onun romanlarında olaylar çoğunlukla kadınların bakış açısından anlatılır ve özellikle cinselliğin yoğun bir şekilde yaşandığı anlarda, erkeklerin değil, kadınların hisleri ve deneyimleri ön planda tutulur. Urgan, Lawrence'ın kadınların ruhsal ve cinsel sorunlarına adeta bir kadınmış gibi empatiyle yaklaştığını ifade eder. Lawrence, erkeklerin belirlediği toplumsal rolleri sorgusuz sualsiz kabul eden, bu nedenle gerçek benliklerini yitiren ve yapay bir kişilik geliştiren kadınları eleştirir. Ona göre, bu tür kadınlar bireysel gelişim ve bilinçlenme fırsatını kaçırarak kendi özlerinden uzaklaşır ve yozlaşmış bir toplumun parçası haline gelirler. Bu eleştiri yalnızca kadınlarla sınırlı değildir; benzer durumda olan erkekleri de toplumsal yozlaşmanın bir göstergesi olarak görür (1997, s. 155).

Lawrence, *The Rainbow* ve *Women in Love* romanlarında kadınların toplumsal yapılar ve cinsiyet rollerine karşı verdikleri mücadeleyi ve kendi kimliklerini bulma çabalarını ele alır. *The Rainbow* (1915), üç nesil boyunca bir ailenin hikâyesini anlatırken, kadınların cinsellik, evlilik ve toplumsal kimlik gibi temalar üzerinden kendilerini nasıl yeniden tanımladıklarını gözler önüne serer. Eserde kadın karakterler, toplumsal cinsiyetin dayattığı normları sorgulayan ve buna karşı çıkan figürler olarak şekillenir. Lawrence, kadınların yalnızca erkeğin bakış açısına göre biçimlenen pasif varlıklar değil, aynı zamanda toplumsal yapıyı ve insan ilişkilerini dönüştürme potansiyeline sahip, aktif bireyler olarak betimlenmesine olanak tanır.

Women in Love (1920), ise kadın karakterlerin içsel dünyalarında ve toplumsal rollerinde daha da derinleşen bir evrimi anlatır. Gudrun ve Ursula gibi ana kadın karakterler, toplumsal cinsiyetin sınırlarını aşan, cinsel kimliklerini ve bireysel özgürlüklerini keşfeden figürler olarak karşımıza çıkar. Lawrence, bu

eserinde, kadınların içsel çatışmalarını, toplumsal normlara karşı çıkışlarını ve kendiliklerini bulma süreçlerini işlerken, kadınların toplumsal hayattaki konumlarını yeniden şekillendirmeye yönelik güçlü bir anlatı sunmaktadır. Bu roman, yalnızca kadınların toplumsal rollerine karşı çıkışlarını değil, aynı zamanda cinsellik, aşk ve bireysel özgürlük arayışını da derinlemesine işler.

Lawrence'ın söz konusu eserlerindeki kadın karakterler, erkek egemen toplumda maruz kaldıkları baskılara karşı çıkarak kendilerine ait bir kimlik yaratma çabasını gösterir. Bu anlamda, eserler feminist edebiyat kuramı çerçevesinde, kadınların toplumsal cinsiyet normlarıyla çatışarak kendi içsel güçlerini keşfetmelerini ve toplumsal yapıların sınırlamalarından kurtulmalarını vurgulayan metinler olarak değerlendirilir. Yazar, bu karakterler aracılığıyla, kadınların sadece erkeklerin belirlediği roller içinde sıkışıp kalmayacaklarını, aynı zamanda kendi öz benliklerini inşa edebileceklerini ve toplumsal yapıları dönüştürme potansiyeline sahip olduklarını ortaya koyar

Lawrence, dönemin yerleşik toplumsal düzenine karşı çıkarak, kadın karakterlerini geleneksel cinsiyet normlarından ayrışan, özgür düşünceli bireyler olarak betimler. Örneğin, *The Rainbow*'daki Ursula, erkek egemen bir dünyada varlık göstermek veya "erkeksi" nitelikler edinmek suretiyle değil; aksine, kadınsı metafizikle ve dişil bilinçle yüzleşerek aşkınlık deneyimini yaşar (Zangenehpour, 2020, s. 186). Lawrence, bu yaklaşımıyla, kadının toplumdaki gücünü ve etkisini açıkça vurgular. *Women in Love* romanı ise kadın karakterlerin iç dünyalarını ve toplumsal rollerini ön plana çıkaran güçlü bir örnektir. Romanın merkezinde yer alan Ursula ve Gudrun Brangwen kardeşler, geleneksel kadın rollerine meydan okuyarak kendi bireysel kimliklerini ve arzularını keşfetmeye çalışan kadınlardır. Onların hayatları hem erkeklerle olan ilişkileri hem de toplumun dayattığı normlarla mücadele etme süreçleri üzerinden şekillenir. Özellikle Gudrun Brangwen'in hikâyesi, kadınların duygusal, entelektüel ve cinsel özgürlük arayışını çarpıcı şekilde ele alır. Gudrun, bir sanatçı olarak kendi yaratıcı kimliğini ifade etmeye çalışırken, toplumun kadına biçtiği geleneksel rollerle uyumsuzluk yaşar. Erkek karakter Gerald Crich ile olan ilişkisinde, Gerald'ın kontrolcü ve otoriter tavırlarına karşı çıkarken, kendi duygusal ve cinsel ihtiyaçlarını cesurca sorgular. Gudrun'un bu direnişi, onun bağımsızlığını ve bireysel farkındalığını vurgular. Başka bir ifadeyle *The Rainbow* ve *Women in Love* eserlerindeki Ursula ve Gudrun, erkek egemenliğine karşı "aktif bir direniş sergileyerek ataerkil ve metafizik dünya düzenindeki kendilerine biçilen konumdan kurtulmaya yönelik kadınsı arzuyu" ortaya koyarlar (Zangenehpour, 2020, s. 187).

Lawrence, kısa ömrüne sığdırdığı onlarca önemli eserle gelecek nesiller üzerinde kalıcı bir etki bırakmıştır. En bilinen eserleri arasında *Sons and Lovers* (1913), *The Rainbow* (1915), *Women in Love* (1920) ve *Lady Chatterley's Lover* (1928) yer almaktadır. Veremle mücadele sonucu hayatını kaybeden Lawrence'ın yazıları, 21. yüzyılda da önemini korumaktadır.

Rainbow ve *Women in Love* Romanlarının Erek Edebiyat Dizgesinde dolaşımı

Bu bölümde, D. H. Lawrence'ın *The Rainbow* ve *Women in Love* adlı eserlerinin çeviri süreçleri, çevirmen, editör ve yayınevi tarafından benimsenen çeviri stratejilerinin çeviri ürününün üretim, dolaşım ve tüketim aşamalarını nasıl etkilediği, Pierre Bourdieu'nün habitus, alan, sermaye ve doxa kavramları bağlamında hem metiniçi hem de metindışı unsurlar çerçevesinde incelenmiştir.

Rainbow romanının ülkemizdeki dolaşımı eserin Türkçeye çevrilmesiyle 1990'da başlamıştır. Çalışma kapsamındaki araştırmalar sonucunda erişim sağlanan söz konusu eserin ilk çevirisinin ülkemizde Tülin Nutku tarafından Can Yayınları'ndan Türkçeye kazandırıldığı tespit edilmiştir Daha sonra, Mehmet Harmancı'nın çevirisi Alfa Yayınları tarafından yayımlanmıştır. *Women in Love* romanının ilk çevirisi ise Can Yayınları tarafından çevirmen Nihal Yeğinobalı tarafından Türkçeye kazandırılmıştır. Araştırma boyunca bilgiye ulaşılan yayınevi ve çevirmenlere ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur:

Kuruluşundan itibaren Can Yayınları, edebiyat, çeviri edebiyat, çocuk ve kültür kitapları yayımlamaktadır. Çağdaş Dünya Edebiyatı, Türk Edebiyatı, Klasikler ve Modern Klasikler gibi dizilerin yanı sıra şiir, öykü, roman, biyografi ve deneme türlerinde yayıncılık faaliyetlerine devam etmektedir. 1981 yılında Erdal Öz tarafından kurulan yayınevi, kısa sürede Türkiye'nin önde gelen yayınevlerinden biri olmuştur. Öz, ülkenin önemli edebiyatçılarından biri olarak Can Yayınları'nı edebi eserlerin geniş kitlelere ulaşmasını sağlayan saygın bir yayınevi hâline getirmiştir. Zamanla, dünya edebiyatının önemli yazarları Türk okurlarına Can Yayınları aracılığıyla ulaşırken, Türk edebiyatının güçlü ve yetenekli kalemleri de bu yayınevi çatısı altında toplanmıştır. Günümüzde de Can Yayınları, klasik, modern ve çağdaş edebiyat alanlarında öncü konumunu korumaktadır (Can Yayınları[1], 2025).

Öz, Can Yayınları'nın ticari kaygılar gütmeyen bir yayınevi olduğunu vurgulayarak yalnızca çok satan kitaplara odaklanmadığını ve kitap seçiminde ticari başarının tek kriter olmadığını şu sözlerle ifade etmektedir: "Çok satan kitaplar, yani çok satılsın diye yazılan sanayi romanları, hiçbir zaman Can Yayınları'nı ilgilendirmedi. Bunca kitap arasında çok satan kitaplarımız olduysa bile, bunların gerçek büyük edebiyatçıların yazdığı kitaplar olması bizi rahatlatmıştır" (2007, s. 6). Can Yayınları, edebi değeri yüksek eserler ve yazarlar üzerinde yoğunlaşan bir yayıncılık politikası benimsemiş ve bu yaklaşım, birçok yazarın tercihlerinde önemli bir etken olmuştur. Bu bağlamda, günümüzde pek çok yazarın eserleriyle Can Yayınları ile özdeşleşmiş olması ve kitaplarını bu yayınevinden yayımlamış olmaları, sektördeki prestijli konumunu yansıtan bir durumdur. Yayınevi, Türk yayıncılık sektöründe önemli bir aktör olarak öne çıkmakta ve özgün yayıncılık yaklaşımı sayesinde belirgin bir konum elde etmektedir. Edebiyat dünyasında saygın bir yere sahip olan Can Yayınları, hem yazarları hem de okurları kitaplarını bu platformda yayımlamaya teşvik etmektedir. Ayrıca, çeviri edebiyat alanında da kendine özgü bir yer edinmiş olan Can Yayınları, özellikle klasik eserler alanında saygın ve merkezi bir konumda bulunmaktadır (Yavuz ve Bogenç Demirel, 2023, s. 1034). Öz, Türkiye'nin en zorlu siyasi dönemlerine tanıklık etmiş ve bu süreçte geliştirdiği düşünce tarzı ve eserleriyle Türk edebiyatında kendine özgü bir konum edinmiştir (Sarısayın, 2009).

Yazarların eserlerini yayımlatamadığı o dönemde, Can Yayınları önemli bir rol üstlenerek üretimi desteklemiş ve birçok eserin Türk yazın alanında dolaşıma girmesine katkı sağlamıştır. Öz'ün, Can Yayınları ile siyaset arasındaki ilişkiye dair yaptığı açıklamalar doğrultusunda, yayınevinin yayıncılık kariyerinin büyük ölçüde siyasi bir atmosferde şekillendiği görülmektedir. Öz, sıkıyönetim dönemi ve sonrasındaki süreçte, Can Yayınları'nın yöneticisi olarak çeşitli baskılara maruz kaldığını ifade etmiştir. Bu baskılara dair en dikkat çeken örneklerden biri, 12 Eylül askeri darbesinin ardından Can Yayınları tarafından yayımlanan bazı çocuk kitaplarına uygulanan sansürdür; bu kitaplar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullara girişi yasaklanan eserler arasında yer almıştır (2007, s. 5). Bu olaylar, Türkiye'deki siyasi atmosferin kültür ve yayıncılık alanları üzerindeki etkisini gözler önüne seren önemli bir örnektir.

Öz, yabancı dil bilmemesine rağmen, dünya çapında tanınmış yazarlardan duyduğu ve merak ettiği eserleri Türk okurlarıyla buluşturmak amacıyla özverili bir çeviri süreci başlatmıştır. Bu süreçte yabancı dildeki önemli eserler için en yetkin çevirmenlere başvurması, çeviri yazını alanında da yayınevinin önemli bir konum kazanmasını sağlamıştır. Bu yenilikçi yaklaşımıyla Öz, Türk edebiyatının zenginleşmesine katkıda bulunmuş ve Türk okurlarına dünya edebiyatının kapılarını açmıştır. Böylece edebiyat dünyasında saygın bir yer edinmeyi başaran Can Yayınları, Türk edebiyatının gelişimine önemli katkılar yapmıştır (Yavuz ve Bogenç Demirel, 2023, s. 1033).

Çevirmen Tülin Nutku *Rainbow*; Nihal Yeğinobalı ise *Women in Love* romanının çevirisini Can Yayınları'ndan yayımlayarak eserin Türkçeye kazandırılmasında önemli bir rol oynamışlardır. Nutku, TED

[1] https://www.canyayinlari.com/hakkimizda/ Erişim Tarihi: 09. 02.2025

Koleji'ni tamamladıktan sonra DTCF Arkeoloji ve Pedagoji bölümlerinden mezun olmuştur. Eğitim hayatı boyunca Tiyatro Kürsüsü 'ne de katılan Nutku, tiyatro ve müziğe olan ilgisiyle, profesyonel müzik kariyerini Timur Selçuk'tan aldığı derslerle pekiştirmiştir. Uzun yıllar müzikle ilgilendikten sonra, 1980 yılından itibaren çeviri alanına adım atmıştır (Lawrence, 1990). Nutku, Türk edebiyatı ve çevirisi alanında önemli bir isim olup özellikle çağdaş edebiyatın önemli eserlerinin çevirisini yapmış ve Türkçeye kazandırdığı metinlerle tanınmıştır. Can Yayınları'ndan yayımlanan önemli çevirileriyle öne çıkmış, farklı türlerdeki eserleri Türk okura sunmuştur. *Rainbow* romanının çevirmeni olarak, eseri Türkçeye aktarırken feminizmin etkilerini göz önünde bulundurmuş ve kadın karakterlerin toplumsal rollerine dair farkındalık yaratmıştır.

Diğer yandan, *Women in Love* romanının çevirmeni Yeğinobalı, 1927 yılında Manisa'da dünyaya gelmiştir. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni tamamladıktan sonra, New York Eyalet Üniversitesi'nde edebiyat eğitimi almıştır. İlk romanı *Genç Kızları*, Vincent Ewing adını verdiği kurgusal bir Amerikalı yazarın imzasıyla yayımlamıştır. 1950 yılında yayımlanan bu eser, bir çeviri romanı olarak sunulmuş ve yıllar boyunca çeşitli baskıları yapılmıştır. Ardından *Sitem*, *Mazi Kalbimde Bir Yara*, *Belki Defne*, *Gazel* adlı romanları ve *Cumhuriyet Çocuğu* adlı anı kitabı yayımlanmıştır. Yeğinobalı, Türk edebiyatına çok sayıda klasik ve çağdaş eseri kazandırmış, çeviri alanında da önemli bir yer edinmiştir (Lawrence, 2022). Laurence Sterne, Jane Austen, Charlotte Bronte, W.M. Thackeray, Charles Dickens, Thomas Hardy, Lewis Carroll, Oscar Wilde, Mark Twain, J.M. Barrie, D.H. Lawrence, Frank Baum, John Steinbeck, Pearl S. Buck, Mihail Şolohov, Patricia Highsmith, Julio Cortazar, Manuel Puig, Carlos Fuentes, Isabel Allende, Eduardo Galeano, Patrick White, Iris Murdoch, D.M. Thomas gibi birçok klasik ve çağdaş edebiyat ustasının romanları ve öykülerini Türkçeye kazandırmıştır.

Yeğinobalı, romanlarında kadın kahramanlar ve kadın karakterler aracılığıyla toplumsal cinsiyetle ilgili sorunları ele alır. Onun eserlerinde *kadın*, bireyselliğini kanıtlama ve toplumsal normlara karşı özgürlük mücadelesi verir. Kadın karakterler, toplumsal baskılarla ve ahlaki kısıtlamalarla mücadele ederken, cinselliklerini özgürce yaşama arzusunu da taşıyan bireyler olarak karşımıza çıkar. Yeğinobalı, özellikle kadınların cinsel arzularını bastırma çabası, cinsel taciz, tecavüz, aldatma ve parçalanmış aileler gibi toplumsal sorunlara dikkat çeker. Eserlerinde bu problemleri derinlemesine inceleyerek toplumda kadına yönelik mevcut problemleri gözler önüne sermektedir (Yanık, 2013, s. 89). Çeviri alanındaki seçimlerinde de kadınların karşılaştığı cinsel baskılar, toplumsal normlara karşı verilen mücadeleler ve bireysel özgürlük arayışları gibi temaları ön plana çıkaran eserleri tercih ettiği gözlemlenmektedir. *Woman in Love* romanının çevirisinde Yeğinobalı, Lawrence'ın kadın karakterlerini toplumsal ve entelektüel rollerini vurgulayarak eserin çevirisinde metnin derinliklerine inmiştir. Böylece yalnızca yazarın fikirleri ve toplumsal eleştirileri Türkçeye aktarılmakla kalmamış, aynı zamanda kadının sesi, özne olarak varlığı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı direnişi, Türk edebiyatında kadın karakterlerin ve feminist bakış açısının temsiline de önemli katkılar sağlamıştır.

Rainbow romanı ülkemizde 2019 yılında Mehmet Harmancı tarafından Alfa yayınevinden Türkçeye kazandırılmıştır. Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., başlangıçta üniversite ve yükseköğretim kurumları için referans kitapları yayımlamaya odaklanmış, zamanla yayıncılık alanındaki faaliyetlerini genişleterek sektörün önde gelen kuruluşlarından biri haline gelmiştir. Bünyesinde barındırdığı Everest Yayınları, Artemis Yayınları, Kapı Yayınları, Büyülü Fener Yayınları ve Mona Kitap ile Alfa Yayın Grubu, yayıncılık sektöründe endüstriyel standartları belirleme misyonuyla faaliyet gösteren köklü bir yapıdadır. Felsefe, tarih, bilim ve başvuru eserleri başta olmak üzere 20'den fazla disiplin alanında yayın faaliyetlerini sürdüren Alfa Yayınları, modern yayıncılık anlayışı çerçevesinde 3.500'ü aşkın kitap ve yüzlerce yazarla sektördeki etkinliğini artırarak öncü konumunu korumaktadır. 2000 yılında Alfa'nın tescilli markası olarak kurulan Everest Yayınları, çağdaş dünya edebiyatı, Türk edebiyatı, modern klasikler, sanat, dünya klasikleri, şiir, siyaset, anı, kültürel incelemeler ve biyografi gibi çeşitli türlerde de eserler yayımlayarak çeviri edebiyat alanında konumlanmaktadır. Çağdaş dünya edebiyatı metinlerin okuyucuya ulaşmasını amaçlayan yayınevi, seçkin yazarların eserlerini yayımla-

yarak 18 yıl içinde kaliteli edebiyatın öncü adreslerinden biri, zamanla ise merkezi haline gelmiştir (Alfa Kitap[2], 2025).

Çevirmen Harmancı, English High School ve Işık Lisesi'nden mezun olduktan sonra hukuk eğitimine başlamış ancak tamamlamamıştır. İlk hikâye çevirileri 1952 yılında *Varlık* dergisinde yayımlanmış, 1953'te Yaşar Nabi Nayır'ın desteğiyle ilk çeviri kitabını yayımlamıştır. Aynı yıl, Abdi İpekçi ve Can Yücel ile Kore'de tercüman olarak askerlik hizmetini yerine getirmiştir. Askerlik sonrası *Milliyet* gazetesinde hikâye çevirileri yayımlanmıştır. 1965 yılında Köprü Yayınlarını, 1973'te ise Tarık Dursun K. ile Koza Yayınlarını kurmuştur. 1990 yılında emekli olana kadar özel bir kurumda yöneticilik yapmış olan Harmancı, yaklaşık 500 kitap çevirisine imza atmıştır (Lawrence, 2019).

D.H. Lawrence'ın *The Rainbow* ve *Women in Love* eserlerinin çeviri süreçleri, yayınevleri ve çevirmenler arasındaki dinamikler Bourdieu'nün habitus, alan, sermaye ve doxa kavramları çerçevesinde değerlendirildiğinde; Can Yayınları'nın edebi ve klasik eserleri yayımlama misyonuyla, çeviri alanında yüksek simgesel sermayeye sahip bir yayınevi olarak konumlandığı gözlemlenmektedir. Özellikle sansüre uğramış veya toplumsal normlara meydan okuyan eserleri seçme politikası, yayınevinin edebi ve politik kimliğini güçlendirmiştir. D.H. Lawrence gibi toplumsal cinsiyet, cinsellik ve bireysel özgürlük gibi temaları işleyen bir yazarın eserlerini yayımlaması, yayınevinin alan içerisindeki prestijini artırırken bu eserlerin çeviri süreçlerinde feminist çeviri stratejilerine daha açık bir alan sunmuştur. Alfa Yayınları ise daha geniş bir okur kitlesine hitap eden bir yayınevi olarak çeviri süreçlerini kendi yayın politikalarının gereklilikleri doğrultusunda şekillendirdiği söylenebilir.

Çevirmenler açısından değerlendirildiğinde, Tülin Nutku ve Nihal Yeğinobalı, edebi çeviri alanında köklü geçmişleri olan, dünya edebiyatının önemli eserlerini Türkçeye kazandırmış ve çeviri süreçlerinde kadın söylemini güçlendirme eğiliminde olan çevirmenlerdir. Bu çevirmenlerin akademik ve mesleki geçmişleri, çeviri süreçlerinde feminist bakış açısına daha duyarlı olmalarını sağlamış ve eserlerdeki kadın karakterlerin temsil biçimini doğrudan etkilemiştir. Özellikle Yeğinobalı, kadın karakterleri merkeze alan ve toplumsal cinsiyet normlarını sorgulayan çevirileriyle feminist çeviri stratejilerine başvurarak metni dönüştürücü bir yaklaşımla yeniden üretmiştir. Harmancı ise daha geleneksel çeviri anlayışını benimseyen bir çevirmen olup çeviri sürecinde metne müdahaleyi sınırlı tutmuş ve yayınevinin stratejisine uygun bir yaklaşım izlemiştir.

Bourdieu'nün doxa kavramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, çeviri alanındaki yerleşik normlar, çevirmenlerin stratejik tercihlerinde belirleyici olmuştur. Geleneksel çeviri anlayışı, çevirmenin görünmez olmasını beklerken, feminist çeviri anlayışı ekleme, dipnot ve önsöz yazma, gasp etme gibi tekniklerle çevirmeni aktif bir özne haline getirmektedir. Can Yayınları'nın feminist çeviri stratejilerine daha açık bir alan sunması, Nutku ve Yeğinobalı'nın çeviri tercihlerini şekillendirirken, alandaki doxaya karşı duruş sergilediklerini de göstermiştir; Alfa Yayınları'nın geleneksel doxa'yı sürdürme eğilimi ise Harmancı'nın çeviri sürecindeki kararlarını belirleyici kılmıştır.

Sonuç olarak, çeviri süreci, çevirmenin bireysel tercihleriyle sınırlı olmayıp yayınevlerinin politikaları, ekonomik ve kültürel sermaye dinamikleri, akademik geçmişleri ve mesleki stratejilerle doğrudan ilişkilidir. Çevirmenler, yalnızca kaynak metnin anlamını aktarmakla kalmamış, aynı zamanda kaynak metnin simgesel sermayesinden yararlanarak kendi çeviri alanındaki konumlarını güçlendirme stratejisi izlemişlerdir. Nutku ve Yeğinobalı'nın feminist bir söylemi destekleyen yayıneviyle çalışmaları, onların simgesel sermayesini artırırken, bu süreç doğrultusunda çevirmenlerin aldıkları kararlar, yalnızca mevcut çeviri projesini değil, gelecekteki iş olanaklarını, yayınevleriyle kuracakları ilişkileri ve çeviri alanındaki pazarlık güçlerini de

[2] https://www.alfakitap.com/hakkimizda/ Erişim Tarihi: 13.02.2025

etkilemektedir. Böylece, çeviri toplumsal, kültürel ve ekonomik koşulların kesişiminde şekillenen dinamik bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Rainbow ve *Women in Love* Romanlarındaki Kadın Söyleminin Çeviri Sürecinde Dönüşümü

Bu başlık altında, *The Rainbow* ve *Women in Love* romanlarının çeviri sürecinde kadın söyleminin uğradığı değişim ve bu değişimlerin hedef dilin toplumsal bağlamındaki etkileri ele alınmıştır. Lawrence'ın kadın karakterlere atfettiği anlamların, toplumsal cinsiyet rollerine dair eleştirilerin ve bu temaların çeviri sürecinde Türkçeye nasıl dönüştüğünün analitik bir değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Bu bilgiler ışığında çalışmada, D.H. Lawrence'ın *The Rainbow* romanının 1990 yılında Can Yayınları'ndan Tülin Nutku tarafından yapılan çevirisi ile 2019 yılında Alfa Yayınları'ndan Mehmet Harmancı tarafından gerçekleştirilen çevirisi, ayrıca *Women in Love* başlıklı eserinin 2009 yılında Can Yayınları'ndan Nihal Yeğinobalı'nın çevirisi, feminist çeviri kuramı çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmada, Luise von Flotow'un feminist çeviri stratejileri temel alınarak çevirmenlerin metne müdahale biçimleri ve söylemsel tercihleri incelenmiştir. Bu inceleme, kadın söyleminin kaynak metinden hedef metne aktarımı sırasında nasıl yeniden yapılandırıldığını ve bu süreçte toplumsal cinsiyet bağlamındaki dönüşümlerin çeviri stratejileriyle nasıl bir ilişki içinde olduğunu ortaya koymuştur.

1. Örnek

Tablo 1

KM: *Rainbow*	**EM 1: *Gökkuşağı* Çev. Tülin Nutku Can Yayınları**	**EM 2: *Gökkuşağı* Çev. Mehmet Harmancı Alfa Yayınları**
"But the woman wanted another form of life than this, something that was not blood– intimacy. Her house faced out from the farm–buildings and fields, looked out to the road and the village with church and Hall and the world beyond. She stood to see the far–off world of cities and governments and the active scope of man, the magic land to her, where secrets were made known and desires fulfilled" (s. 5).	"Ne var ki, bundan başka bir yaşam biçimi istiyordu; kan bağı olmayan bir şey ... Evi, çiftlik binalarına, tarlalara sırtını dönmüş, yola kilisesi ve belediye binasıyla köye ve onun ötesindeki dünyaya bakıyordu. Ona göre büyülü bir belde olan, sırların öğretildiği ve tutkuların gerçekleştiği, insanların geniş etkinliklerinin olduğu kentlerin, hükümetlerin uzak dünyasını görmek için durdu" (s. 16).	"Ancak kadın başka bir hayat biçimi, kan bağından başka bir şey istiyordu. Kadının evi çiftliklere ve tarlalara değil, yola, kilisesi ve belediye binası olan köye ve bunların ötesindeki dünyaya bakıyordu. Uzaklardaki şehirler dünyasını, hükümetler dünyasını, insanların etkin olduğu, arzuların doyurulduğu tılsımlı toprakları görmek istiyordu" (s. 10).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, D. H. Lawrence'ın *Rainbow* romanının bu ilk bölümünde, yazar kadının toplumdaki konumunu ve kimliğini irdelemeye başlamaktadır. Eserin başında kadının "kan bağı olmayan bir şey" arayışı kaynak metinde "something that was not blood– intimacy" ifadesiyle verilmiştir. Yazar burada kadının kendi özgürlüğünü tanımlama isteğini ve eserin feminist bir tema üzerine inşa edileceğini sezdirmektedir. Lawrence, kadının geleneksel toplumsal rollere ve normlara karşı duyduğu rahatsızlığı hemen en başta dile getirmektedir. Başka bir ifadeyle, eserin açılışında, kadın karakterin yaşam biçimi ve arzuları, dönemin egemen toplumsal cinsiyet anlayışlarının dışında şekillendirilmektedir. Kadının "kan bağı olmayan bir şey" araması biyolojik veya toplumsal olarak dayatılan kadınlık rolüne karşı bir isyanı simgelemektedir. Çiftlik binalarından ve tarlalardan uzak, köye ve onun ötesine bakan bir evde yaşamak istemesi, kadının geleneksel aile ve çiftlik yaşamını reddettiğini ve bireysel, bağımsız bir yaşam biçimini arzuladığını göstermektedir. Lawrence, eserin başında kadını duygusal ve cinsel özgürlüğünü talep eden, toplumsal normlardan uzaklaşan bir figür olarak sunmaktadır. Kadın, sırların öğretildiği ve arzuların gerçekleştiği "büyülü" bir dünya aramaktadır. Bu, erkek egemen bir toplumda, kadınların sahip olamadığı bir tür güç ve bağımsızlık

dünyasının özlemini ifade eder. Kadının "büyülü" topraklar arayışı, toplumsal cinsiyetin sabit sınırlarından dışarı çıkmak isteyen bir kadın figürünün arzusunu yansıtır.

Nutku'nun çevirisi incelendiğinde kaynak metinde geçen "kan bağı olmayan bir şey" ifadesi korunmuş ve kadın karakterin aradığı yaşam biçimini, kan bağına dayalı aile ya da toplumsal yapılar dışında, daha bağımsız ve özgür bir yaşam olarak ifade etmektedir. Kaynak metinde kadın, evinin çiftlik binalarına ve tarlaların dışına bakması ifadesiyle dünya ile ilişkisinin fizikselliği anlatılmaktadır. Nutku ise, "çiftlik binalarına, tarlalara sırtını dönmüş" diyerek kadının çevresine daha eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmasını ve toplumsal düzenden ayrılma arzusunu vurgulamaktadır. Bu çeviri, kadının geleneksel, erkek egemen yapıları reddetme arzusunu anlatır. Bu çeviri, kadının evinin fiziksel konumunu, toplumsal yapıya bakışını ve toplumsal sınıflardan ayrı bir dünyaya bakma arzusunu vurgulamaktadır.

Harmancı'nın çevirisinde benzer bir şekilde, "kan bağından başka bir şey istiyordu" ifadesi korunmuş, ancak "çiftliklere ve tarlalara değil, yola, kilisesi ve belediye binası olan köye ve bunların ötesindeki dünyaya bakıyordu" ifadesi, daha sade bir şekilde verilmiştir. Harmancı burada daha çok kadının bakış açısını belirginleştirmiştir, ancak duygusal bir derinlikten ziyade nesnel bir bakış açısı öne çıkmıştır. Harmancı'nın çevirisinde, Nutku'nun yaptığı feminist stratejiler biraz daha nötrleşmiş ve metne müdahale yapılmamıştır.

2. Örnek

Tablo 2

KM: *Rainbow*	**EM 1: *Gökkuşağı* Çev. Tülin Nutku Can Yayınları**	**EM 2: *Gökkuşağı* Çev. Mehmet Harmancı Alfa Yayınları**
"Well he was happy, if half the world were weeping at the funeral of the other half. And it was a jolly girl sitting beside him. And Woman was immortal, whatever happened, whoever turned towards death. Let the misery come when it could not be resisted" (s. 52).	"Dünyanın yarısı, öbür yarısının cenazesinde ağlıyor olsa bile, eh, o mutluydu işte ve yanında neşeli bir kız oturuyordu. Ne olursa olsun, kim ölüme yaklaşırsa yaklaşsın, KADIN ölümsüzdü. Acı da, karşı durulamadığı zaman gelsindi" (86-7).	"Dünyanın bir yarısı diğer yarısının cenaze töreninde ağlıyor olsa bile mutluydu işte. Yanında şarkı söyleyen bir kadın olması neşe katıyordu ona. Kadın ölümsüzdü, ne olursa olsun, ölüme kim giderse gitsin. Keder ve sıkıntı, karşı konulamayacağı zaman gelsindi" (s.84).

Nutku'nun çevirisi, kaynak metindeki anlamı genişleterek ve bazı bölümlere eklemeler yaparak, daha fazla vurgu yapmaktadır. Örneğin, "KADIN ölümsüzdü" ifadesinde "KADIN" kelimesinin büyük harflerle yazılması, kadının ölümsüzlüğüne dair güçlü bir mesaj iletilmesini sağlar. Nutku, kadın figürünü yalnızca bir özneden ziyade, güçlü ve kalıcı bir varlık olarak temsil etmektedir. Bu, metni kadınların gücüne odaklanan bir bakışla zenginleştiren feminist bir stratejidir.

Harmancı'nın çevirisinde ise daha nötr bir yaklaşım sergilenmiştir. "Kadın ölümsüzdü" ifadesi olduğu gibi korunmuş olsa da Nutku'nun çevirisindeki kadar belirgin bir vurgu yapılmamıştır. Harmancı, metni kaynak metne daha yakın bir şekilde çevirmiş ve dilsel anlamda metni daha az değiştirmiştir. Özellikle "şarkı söyleyen bir kadın" ifadesi, kadının neşesini simgelese de Nutku'nun çevirisindeki "KADIN"ın büyüklüğüne dair feminist bir güçlendirme yoktur. Bu, Harmancı'nın çevirisinin daha sade ve kaynak metin odaklı yapıldığını gösterir. Bu çeviri örneği, Luise von Flotow'un feminist çeviri stratejilerinden "ekleme yapma" stratejisinin Tülin Nutku'nun çevirisinde güçlü bir şekilde kullanıldığını, Harmancı'nın çevirisinde ise daha nötr bir yaklaşım izlendiğini göstermektedir.

3. Örnek

Tablo 3

KM: *Rainbow*	EM 1: *Gökkuşağı* Çev. Tülin Nutku Can Yayınları	EM 2: *Gökkuşağı* Çev. Mehmet Harmancı Alfa Yayınları
"So he had to begin the bitter lesson, to abate himself, to take less than he wanted. For she was Woman to him, all other women were her shadows. For she had satisfied him" (59).	"Tom da o acı dersi, kendi kendini çekmeyi, istediğinden daha az almayı öğrenmeye başladı. Çünkü ona göre KADIN Lydia'ydi, tüm öbür kadınlar onun gölgeleriydiler. Çünkü o Tom'u doyuruyordu" (s. 97).	"Bu defa acı bir ders alıyordu: İstediğinden azını almak, kendini tutmak... Karısı kendisi için tek kadındı, bütün diğer kadınlar onun gölgesiydiler. Kendisini o doyurmuştu" (s. 93).

Nutku'nun çevirisinde, kaynak metnin anlamını feminist bir bakış açısıyla güçlendiren bazı önemli müdahaleler yapılmıştır. "For she was Woman to him, all other women were her shadows" ifadesi Nutku tarafından "Çünkü ona göre KADIN Lydia'ydi, tüm öbür kadınlar onun gölgeleriydiler" olarak çevrilmiştir. Burada "KADIN" kelimesinin büyük harflerle yazılması, kadının belirleyici ve merkezi bir figür olarak konumlandırıldığını vurgular. Bu çeviri, kadının tüm diğer kadınlardan üstün ve doyurucu bir öznellik olarak betimlenmesini sağlayarak, feminist bir güçlendirme yapmaktadır.

Harmancı'nın çevirisinde ise: "Karısı kendisi için tek kadındı, bütün diğer kadınlar onun gölgesiydiler." şeklinde yapılan çeviri, kaynak metindeki vurguya benzer şekildedir. Ancak kadının gücünü ve kendini tanımlayan bir özne olarak rolünü öne çıkaran feminist bir ekleme yapılmamıştır. Harmancı, kendi öznelliğini veya yaratıcılığını kullanmadan kaynak metindeki anlamı korumuş, fakat Nutku'nun yaptığı gibi dilsel olarak kadının merkezi konumunu güçlendiren bir strateji tercih etmemiştir. Burada özellikle eleştirilmesi gereken nokta "karısı" ifadesinin kullanımıdır. "Karısı" yerine "kadını" denilmesi, feminist bir yaklaşımı daha fazla içerebilirdi. "Karısı" ifadesi, kadının erkekle olan ilişkisi üzerinden tanımlanmasına neden olurken, "kadını" ifadesi, onu bağımsız bir özne olarak konumlandırmaya daha yatkındır. Dolayısıyla, Harmancı'nın çevirisinde, kaynak metindeki feminist açıdan güçlendirilebilecek bu boyut göz ardı edilmiştir.

4. Örnek

Tablo 4

KM: *Rainbow*	EM 1: *Gökkuşağı* Çev. Tülin Nutku Can Yayınları	EM 2: *Gökkuşağı* Çev. Mehmet Harmancı Alfa Yayınları
"Unless she would come to him, he must remain as a nothingness. It was a hard experience. But, after her repeated obliviousness to him, after he had seen so often that he did not exist for her, after he had raged and tried to escape, and said he was good enough by himself, he was a man, and could stand alone, he must, in the starry multiplicity of the night humble himself, and admit and know that without her he was nothing" (s. 29).	"Kadın ona gelmedikçe, Tom bir hiç olarak kalacaktı. Güç bir deneydi ama kadın Tom'a olan ilgisizliğini yineledikten ve o da çoğu kez kadın için var olmadığını gördükten sonra, tepesi atıp kaçmaya çalışmış; kendi kendine de pekâlâ yaşayabilirdi; Tom gecenin yıldızlı karmaşası karşısında eğilmeli ve onsuz bir hiç olduğunu itiraf etmeliydi. O bir hiçti, ama kadınla gerçek biri olacaktı" (s. 48).	"Kadın kendine gelmedikçe bir hiç olarak kalmalıydı. Acı bir denemeydi bu. Ancak onun sürekli olarak kendini görmemesi, kendinin onun için var olmadığını bilmesi öfkelenip kaçmaya çalışması üzerine, o olmadıkça kendinin bir hiç olduğunu kabul etmek ve öğrenmek zorunda olduğunu anladı" (s. 46).

Nutku'nun çevirisi, feminist bakışı güçlendiren bazı müdahaleler içermektedir. Kaynak metinde geçen "humble" ifadesi *İngilizce-Türkçe Sesli sözlük*'[3]de "alçakgönüllü" veya "mütavazi" olarak tanımlanmaktadır (Sesli Sözlük, 2025). "Tom gecenin yıldızlı karmaşası karşısında eğilmeli ve onsuz bir hiç olduğunu itiraf etmeliydi" ifadesinde, "humble himself" teriminin "eğilmeli" olarak çevrilmesi, Tom'un kadına karşı duyduğu

[3] https://www.seslisozluk.net/humble-nedir-ne-demek/ Erişim Tarihi: 07.02.2025

bağımlılığı ve onun önündeki teslimiyetini belirginleştirir. Ayrıca, "O bir hiçti, ama kadınla gerçek biri olacaktı" ifadesi, kadının Tom için varoluşsal bir tamamlayıcı olduğuna vurgu yaparak kadın karakterin önemini artırmaktadır. Nutku'nun çevirisinde kadının, erkeğin hayatındaki merkeziliği ve belirleyici rolü açıkça ifade edilmiş ve bu feminist bir güçlendirme olarak değerlendirilebilir. Nutku'nun bu yaklaşımı, von Flotow'un feminist çeviri stratejilerinden biri olan "ekleme yapma" stratejisinin bir uygulaması olarak görülmektedir. Bu strateji, metinler arasında anlam kayıplarını telafi etmek, çeviriyi zenginleştirmek ve feminist bir söylemi korumak amacı taşır. Feminist çeviri bağlamında "ekleme yapma" stratejisi, yalnızca dilsel farklılıkların dengelenmesiyle sınırlı değildir; aynı zamanda, çevirmenin kaynak metni eleştirel bir şekilde yeniden yorumlamasını ve hedef metinde feminist bir müdahale vurgulamasını içerir. Nutku, kaynak metindeki kadının önemsizleştirilme riskini bertaraf etmiş, kadını erkeğin varoluşunda merkezi bir konuma yerleştirmiştir. Bu müdahale, kadının toplumsal cinsiyet normlarına meydan okuyan bir özne olarak konumlanmasını sağlar. Feminist çevirinin temel amacı olan, kadın temsillerini güçlendirme ve eril söylemlere karşı alternatif bir söylem geliştirme amacını yansıtan bu yaklaşım, hedef metni hem anlam hem de söylem düzeyinde feminist bir bağlama taşır.

Harmancı'nın çevirisi ise daha nötr bir yaklaşım sergilemiştir. "Kadın kendine gelmedikçe bir hiç olarak kalmalıydı" ifadesi, Nutku'nun çevirisindeki gibi belirgin bir teslimiyet ya da bağımlılık vurgusu taşımamaktadır. Ayrıca, "o olmadıkça kendinin bir hiç olduğunu kabul etmek ve öğrenmek zorunda olduğunu anladı" ifadesi, erkeğin kadına bağımlılığına işaret etse de Nutku'nun çevirisindeki kadar dramatik bir ton içermemektedir. Harmancı, metni daha düz bir şekilde aktarmış, ancak feminist stratejilere dayalı bir ekleme ya da vurgulama yapmamıştır. Bu, çevirisinin sadeliği ve kaynak metne bağlılığı ile öne çıktığını göstermektedir.

5. Örnek

Tablo 5

KM: ***Woman in Love***	EM: ***Aşık Kadınlar*** **Çev. Nihal Yeğinobalı Can Yayınları**
"The man is pure man, the woman is pure woman, they are perfectly polarised. But there is no longer any of the horrible merging, mingling self-abnegation of love. There is only the pure duality of polarisation, each one free from any contamination of the other. In each, the individual is primal, sex is subordinate, but perfectly polarised. Each has a single, separate being, with its own laws. The man has his pure freedom, the woman hers. Each acknowledges the perfection of the polarised sex-circuit" (s. 293).	"Ne var ki artık yeni bir çağ başlamak üzereydi: Herkes kendi kimliğini bireyliğinde kazanacak ve karşı cinsten apayrı, bambaşka olmanın muradına erecekti. Erkekler katıksız erkek olacaktı, dişiler katıksız dişi ve her iki cins apayrı kutuplarda kusursuz bir denge yaratacaklardı. Her iki cinste de bireylik bilinci ön safta gelecek, seks ikinci derecede kalacaktı. Her iki cins de birbirinden ayrı birer bütün olarak kendi yasalarına göre yaşayacaklardı. Kadın özgür, erkek özgür. Ve bu özgürlüğü, bu başkalıkla ayrılığı her ikisi de kabul edeceklerdi..." (s. 219).

Söz konusu eser 20. yüzyılın başlarında yazılmıştır. Bu dönem, Avrupa'da toplumsal ve kültürel yapıların değiştiği, bireycilik, cinsiyet rolleri ve modernleşme üzerine yoğun tartışmaların yaşandığı bir döneme denk gelir. Lawrence'ın romanındaki toplumsal cinsiyet anlayışı ve bireysellik vurgusu, bu tarihsel bağlamda incelendiğinde daha anlamlı hale gelir. Romanın yazıldığı dönem, kadınların bireysel haklar ve özgürlükler için mücadele ettiği bir dönemdir. Oy hakkı hareketleri (süfraj hareketi) ve kadınların çalışma hayatında yer almaya başlaması, kadınların geleneksel ev içi rollerinden sıyrılma arzusunu güçlendirmiştir (Yavuz, 2024, s. 34). Kaynak metinde yer alan "The man is pure man, the woman is pure woman, they are perfectly polarised" ifadesi, bu dönemdeki toplumsal cinsiyet rollerine atıfta bulunarak, kadın ve erkeğin biyolojik ve toplumsal olarak sabitlenmiş kimliklerini sorgular. Lawrence, kadını ve erkeği ayrı kutuplar olarak tanımlasa da bireysellik ve özgürlük arzusuna işaret ederek bu kalıpların dışına çıkma ihtimalini de ima eder. Kaynak metin, dönemin ataerkil yapısını ve kadın hareketlerini eleştirirken, bireyin kendi yasalarına göre özgür bir varlık olarak hareket edebileceğini savunan bir anlayışı dile getirir.

Nihal Yeğinobalı'nın çevirisi incelendiğinde kaynak metindeki bazı ifadelerin anlamı genişletilmiş ve feminist bir bakışla yeniden yorumlandığı gözlemlenmektedir. Örneğin; "Each has a single, separate being, with its own laws" ifadesi, Yeğinobalı tarafından "Her iki cins de birbirinden ayrı birer bütün olarak kendi yasalarına göre yaşayacaklardı" şeklinde çevrilmiştir. Burada, bireylerin "kendi yasalarına göre yaşaması" vurgusu, toplumsal normlardan bağımsız bir bireyselliğe işaret ederek feminist bakış açısını pekiştirir.

Kaynak metindeki "The man has his pure freedom, the woman hers" ifadesi, Yeğinobalı tarafından "Kadın özgür, erkek özgür" şeklinde çevrilmiş ve bu özgürlük vurgusu çeviri metnine daha açık ve eşitlikçi bir biçimde eklenmiştir. Kaynak metinde özgürlük, kutupsal bir ayrılık üzerinden tanımlanırken, Yeğinobalı bu ifadeyi sadeleştirerek, kadın ve erkeğin eşit düzeyde özgürlük hakkına sahip olduğunu daha belirgin bir şekilde ifade etmiştir. Ayrıca, çevirinin genelinde, "herkes kendi kimliğini bireyliğinde kazanacak" gibi ifadelerle bireysellik ve özgürlük temaları feminist bakış açısıyla yeniden yorumlanmıştır. Yeğinobalı, kaynak metindeki toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden yapılan kutuplaştırmayı eleştirmek yerine, kadın ve erkeğin eşit özgürlüğünü vurgulayan bir çeviri yaparak, feminist bir söylem yaratmıştır. Bu yaklaşım, çevirmenin metni yalnızca aktarmakla kalmayıp, toplumsal cinsiyet eşitliğine dair bir duruş sergilediğini ve özgürlük kavramını feminist bir bakışla güçlendirdiğini göstermektedir. Yeğinobalı'nın çevirisi, Luise von Flotow'un feminist çeviri stratejilerinden "ekleme yapma" ve feminist angajman stratejilerini belirgin bir şekilde yansıtmaktadır. Yeğinobalı, kaynak metinde daha örtük bir şekilde ifade edilen bireysellik ve özgürlük temalarını, kadın ve erkek arasındaki eşitlik anlayışını güçlendirecek biçimde yeniden yorumlamıştır.

6. Örnek

Tablo 6

KM: *Woman in Love*	**EM: *Aşık Kadınlar* Çev. Nihal Yeğinobalı Can Yayınları**
"He wanted to be with Ursula as free as with himself, single and clear and cool, yet balanced, polarised with her. The merging, the clutching, the mingling of love was become madly abhorrent to him. But it seemed to him, woman was always so horrible and clutching, she had such a lust for possession, a greed of self-importance in love. She wanted to have, to own, to control, to be dominant. Everything must be referred back to her, to Woman, the Great Mother of everything, out of whom proceeded everything and to whom everything must finally be rendered up. It filled him with almost insane fury, this calm assumption of the Magna Mater, that al was hers, because she had borne it. Man was hers because she had borne him. A Mater Dolorosa, she had borne him, a Magna Mater, she now claimed him again, soul and body, sex, meaning, and al. He had a horror of the Magna Mater, she was detestable" (s. 291-292).	"O kendi başına ne denli özgürse Ursula'yla da o denli özgür kalabilmek istiyordu: tek, ferah, serin ama onun sayesinde değerini bulup durulmuş. Sıradan sevişmelerdeki kaynaşma ve yapışmalar gönlünü delicesine bulandırır olmuştu. Kadın denen şey de öylesine yapışıcı bir yaratıktı ki aşk konusunda! Yapışsın, el koysun, her şey onun çevresinde dönsün. Her şey onun olsun, onun elinde, onun komutasında. Her şey dönüp dolaşıp ona gelmeliydi: Kadına, her şeyin başlangıcı olduğundan sonundan her şeyi kendi hakkı sayan Büyük Evrensel Ana'ya! Magna Mater'in böyle her şeyi, kendi doğurdu diye kendinin sayması Birkin'i kudurtuyordu. Kadın erkeği, kendi doğurdu diye kendi malı sayıyordu; bedeniyle, ruhuyla, seksiyle, duyguları, özü, her şeyiyle. Bu Magna Mater, Birkin'e dehşet veriyordu; ürkünç bir yaratık" (s. 259).

Kaynak metinde erkek karakterin, kadın karakter sayesinde "dengesini" bulabileceği vurgulanmaktadır. Kaynak metinde, kadın karakterin gücü ve etkisi ön plana çıkarılırken, aynı zamanda kadının, hayatın ve hayatın devamının kaynağı olduğu belirtilir. Kadın, yaşamı doğuran bir figür olarak betimlenir ve bu nedenle her şeyin sonunda ona gelmesi gerektiği ifade edilir. Bu durum, kaynak metinde "it seemed to him" ifadesiyle aktarılmış ve kadının sahip olduğu gücün erkek karakter tarafından da algılandığı açıkça belirtilmiştir.

Yeğinobalı'nın çevirisinde ise erkek karakterin, kadın karakter sayesinde hayatının dengesini bulacağı anlatılmış ancak "it seemed to him" ifadesi metinden çıkarılmıştır. Bu bağlamda, kadın karakterin özellikleri erkek karakterin algısından bağımsız bir şekilde ele alınmıştır. "It seemed to him" ifadesi çıkarılarak ilgili bölüm, "kadın denen şey de" şeklinde çevrilmiş ve söylem tamamen kadın odağında yapılandırılmıştır. Kaynak metinde, erkek karakterin kadını güçlü, doğurgan, egemen ve her şeyin başlangıcı olarak gördüğü

vurgulanırken erek metinde bu bakış açısı metinden çıkarılmış ve kadının bu nitelikleri erkek algısından bağımsız bir şekilde aktarılmıştır. Erek metinde, bu bilgiyi veren ifade erkek karakterin nasıl gördüğünden bağımsız olarak kadının her şeyin merkezinde olduğu, hayatı başlattığı ve devam ettirdiği gibi özellikleri anlatılmıştır. Böylelikle, erek metinde kadın ve kadının gücü daha keskin bir şekilde belirtilmiştir. Paragrafın sonunda, Birkin'in bu durum karşısında dehşete düştüğü aktarılmış, böylece erkek karakterin bakış açısına da dolaylı olarak yer verilmiştir.

Kaynak metinde geçen "He had a horror of the Magna Mater" ifadesi, erek metinde "Bu Magna Mater, Birkin'e dehşet veriyordu" şeklinde aktarılmıştır. Bu çeviride, erkek karakterin korkusu doğrudan aktarılmak yerine, kadının bu korkuyu verdiği vurgulanmıştır. Erek metinde, "kadın" karakterin korkutması üzerinden oluşturulan söylem, kadını merkeze alan bir çeviri anlayışını yansıtmaktadır. Bu, feminist ve direnişçi bir çeviri stratejisi olarak değerlendirilebilir. Çünkü kaynak metinde kadın, görece pasif bir nesne konumundayken, erek metinde aktif bir özne olarak, "dehşet veren" bir figür haline getirilmiştir. Kadının doğurganlık, egemenlik gibi özelliklerinin metinde daha vurgulu bir şekilde ifade edilmesi, kadını pasif ve güçsüz gören toplumsal normlara karşı direnen bir söylem oluşturmuştur.

Çevirmenin bu şekilde bir metin üretmesi sonucunda, kadın karakterin özellikleri erek metinde okura daha güçlü ve vurucu bir biçimde aktarılmıştır. "Gasp etme" tekniği bağlamında, çevirmenin kaynak metne müdahale ederek söylemi feminist bir bakışla yeniden yapılandırdığı ve kadın karakteri aktif bir özne olarak merkeze taşıdığı görülmektedir. Bu müdahale, çevirmenin sesini hedef kitleye duyurmayı ve kadının öznelliğini vurgulamayı amaçlayan bir feminist çeviri anlayışını temsil etmektedir.

Tablo 7

KM: *Woman in Love*	**EM: *Aşık Kadınlar* Çev. Nihal Yeğinobalı Can Yayınları**
"Hermione knew herself to be well -dressed; she knew herself to be the social equal, if not far the superior, of anyone she was likely to meet in Willey Green. She knew she was accepted in the world of culture and of intellect. She was a KULTURTRÄGER, a medium for the culture of ideas. With all that was highest, whether in society or in thought or in public action, or even in art, she was at one, she moved among the foremost, at home with them. No one could put her down, no one could make mock of her, because she stood among the first, and those that were against her were below her, either in rank, or in wealth, or in high association of thought and progress and understanding" (s. 17).	"Hermione çok şık olduğunu ve Willey Green'de karşılaşabileceği kişilere sosyal yönden hiç değilse eşit, çoğunlukla da üstün olduğunu biliyordu. Kafa ve kültür dünyası tarafından benimsenmiş olduğunu da biliyordu. Bir Kulturtager'di o. Toplumsal yönden, düşünce, sanat ya da sosyal etkinlik yönünden en ileri safta olanlar arsına girip çıkıyordu; onlardan biriydi. Ona tepeden bakıp onu alaya almak kimsenin haddine düşmemişti, çünkü hem mertebe hem para hem de çevre yönünden en öndeydi." Dipnot: "(Alm.) Kültür aracı. (Y.N.)" (s. 23).

Yeğinobalı'nın çevirisi, von Flotow'un feminist çeviri stratejilerinden "ekleme yapma" ve feminist angajman stratejilerini belirgin şekilde yansıtmaktadır. Kaynak metinde, Hermione'nin kendini "a KULTURTRÄGER, a medium for the culture of ideas" olarak tanımlaması, onun toplumsal ve entelektüel dünyada üstlendiği rolü açıklar. Yeğinobalı bu ifadeyi, "Bir Kulturtager'di o" şeklinde çevirmiş ve hemen ardından dipnot kullanarak bu terimin anlamını açıklamıştır: "(Alm.) Kültür aracı." Bu dipnot, hem okuyucunun metni daha iyi anlamasına olanak tanımış hem de terimin özgün anlamını koruyarak Hermione'nin entelektüel kimliğine dikkat çekmiştir. Çevirmenin bu tercihi, metni feminist bir bakış açısıyla zenginleştirme ve okuyucuya kadının toplumsal ve kültürel rolünü daha belirgin bir şekilde aktarma amacı taşır.

Erek metinde, Hermione'nin gücüne ve toplumdaki konumuna yapılan vurgu güçlendirilmiş ve okuyucuya daha anlaşılır kılınmıştır. Örneğin, kaynak metindeki "With all that was highest, whether in society or in thought or in public action, or even in art, she was at one" ifadesi, Yeğinobalı tarafından "Toplumsal yönden, düşünce, sanat ya da sosyal etkinlik yönünden en ileri safta olanlar arasına girip çıkıyordu; onlardan biriydi" şeklinde çevrilmiştir. Bu çeviri, Hermione'nin toplumsal statüsünün yalnızca bir gözlem değil, somut bir

üstünlük olduğu algısını güçlendirmiştir. Kaynak metindeki alaycı bir alt ton, Yeğinobalı'nın çevirisinde daha açık ve kesin bir şekilde Hermione'nin gücüne odaklanarak verilmiştir. Bu, kadın karakterin pasif bir özne olarak değil, kendi gücünü ve konumunu belirleyen bir özne olarak temsil edildiği feminist bir söylem yaratır.

Yeğinobalı, "ekleme yapma" stratejisiyle metni zenginleştirmiş, dipnot ekleyerek terimi açıklamış ve okuyucuya Hermione'nin güçlü ve bağımsız bir özne olarak toplumsal hiyerarşideki yerini net bir şekilde aktarmıştır. Ayrıca, çevirinin genelinde Hermione'nin özneleşme süreci vurgulanarak, feminist bir müdahale oluşturulmuş ve kaynak metindeki erilliği dengeleyen bir erek metin inşa edilmiştir.

Sonuç

Bu çalışma, D. H. Lawrence'ın *Rainbow* ve *Women in Love* romanlarının Türkçe çevirilerini çeviri sosyolojisi odağında Luise von Flotow'un feminist çeviri stratejileri çerçevesinde incelemiştir. Lawrence'ın eserleri, özellikle kadın-erkek ilişkilerinde bireysellik, cinsiyet rolleri ve güç dinamiklerini sorgulayan bir bakış açısı sunmaktadır. Kaynak metinlerde kadın figürleri, bir yandan doğurganlık ve yaşamın devamlılığı gibi toplumsal anlamlarla ilişkilendirilirken diğer yandan bu rollere dair eleştirel bir bakış geliştirilmiştir. Lawrence, kadın karakterlerini toplumsal cinsiyetin sınırlarını aşmaya çalışan figürler olarak kurgulamış, ancak bu çabalar çoğunlukla erkek karakterlerin bakış açısıyla çerçevelenmiştir. Bu bağlamda, çevirmenlerin feminist stratejilere başvurarak metni nasıl yeniden şekillendirdikleri ve eril tahakkümü nasıl dengelemeye çalıştıkları incelenmiştir.

Söz konusu eserlerin çeviri süreçleri, Bourdieu sosyolojisi bağlamında toplumsal, kültürel ve ekonomik dinamikler tarafından şekillenen bir alanda ele alınmıştır. Bu bağlamda, Can yayınları, edebi niteliği yüksek eserler yayımlayarak simgesel sermayesini güçlendiren bir yayınevi olarak feminist çeviri stratejilerine daha açık bir alan sunmuş, Alfa Yayınları ise yayınevi politikaları doğrultusunda çeviri süreçlerinde daha geleneksel stratejilerin benimsenmesine zemin hazırlamıştır. Çevirmenlerin mesleki geçmişleri ve akademik eğitimleri, çeviri pratiklerini doğrudan etkileyen habitus çerçevesinde şekillenmiş; Nutku ve Yeğinobalı'nın kadın olmaları, edebi çeviri alanındaki tecrübeleri, kadın söylemini daha görünür kılmalarına olanak tanırken Harmancı'nın daha geleneksel çeviri anlayışı, erek metindeki çeviri stratejilerini farklılaştırmıştır. Luise von Flotow'un feminist çeviri stratejileri bağlamında, Nutku ve Yeğinobalı'nın çevirilerinde müdahaleci stratejiler kullanılarak kadın karakterlerin toplumsal rollerinin daha belirgin hale getirildiği söylenebilir. Buna karşın, Harmancı'nın çevirisi, geleneksel doxa çerçevesinde değerlendirilerek feminist söylemin daha az görünür olduğu bir çeviri stratejisi izlemiştir. Sonuç olarak, çeviri sürecindeki aktörlerin -yayınevi, çevirmen ve editör- tercihlerinin çeviri ürününün üretim, dolaşım ve tüketim aşamalarında belirleyici olduğu, çeviri eyleminin yalnızca bireysel bir faaliyet değil, toplumsal güç dinamikleriyle doğrudan ilişkili bir pratik olduğu ortaya konulmuştur.

Rainbow'un çevirmenleri Nutku ve Harmancı kaynak metni farklı yaklaşımlarla ele almışlardır. Nutku, çevirilerinde belirgin bir feminist yaklaşım sergileyen bir çevirmen profili çizmiştir. Nutku'nun habitusu, onun kadınların güçlendirilmesi ve öznelliklerinin öne çıkarılması gerektiği inancını besler. Çevirisinde kadın karakterlerin pasif nesneler olmaktan çıkarılıp aktif öznelere dönüştürülmesi, onun toplumsal cinsiyet normlarına karşı gösterdiği bilinçli bir direnişin göstergesidir. Nutku'nun habitusunda, dilsel bir müdahalede bulunma ve çeviriyi toplumsal cinsiyet eşitliği ekseninde şekillendirme isteği yatmaktadır. Kaynak metni, feminist bir bakış açısıyla dönüştürerek metni aynı zamanda toplumsal ve ideolojik bir düzeyde de dönüştürmektedir. Nutku, feminist çeviri anlayışı benimseyerek "ekleme yapma" stratejisini belirgin bir şekilde uygulamıştır. Kadın karakterin gücünü vurgulayan eklemeler yaparak kadın öznelliğini güçlendiren bir söylemle metni yeniden kurgulamış, "KADIN" gibi büyük harf kullanımları ve kadın karakterin varoluşsal rolüne dair kesin ifadelerle feminist bir bakış sunmuştur.

Harmancı ise erek metninde böyle bir görev üstlenmeyerek sözcüklerin ilk anlamlarını kullanmaya özen göstermiştir. Onun habitusunda feminist çeviri anlayışına dair belirgin bir müdahale yoktur. Harmancı, çevirisinde daha çok kaynak metni "koruyan" bir profil sunar ve bu da onun toplumsal normlara karşı daha az eleştirel bir duruş sergilediğini gösterir. Bu nedenle, Nutku'nun çevirisi, kadın karakterin güçlü ve bağımsız bir özne olarak sunulduğu, Harmancı'nın çevirisinin ise daha nötr bir yaklaşımı temsil eden bir metin olduğu ortaya konulmuştur.

Women in Love romanında ise Yeğinobalı, Luise von Flotow'un feminist çeviri stratejilerini etkili bir şekilde kullanmıştır. Yeğinobalı, özellikle "gasp etme" ve "ekleme yapma" stratejileriyle metni feminist bir bağlama taşımış, kadın karakterlerin toplumsal ve entelektüel rollerini vurgulamıştır. Örneğin, "Kadın özgür, erkek özgür" gibi eklemelerle kadın ve erkek arasındaki özgürlük dengesini toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde bir söylemle yorumlamıştır. Yeğinobalı'nın çevirisi, kadın karakterlerin pasif bir nesne olmaktan çıkarılıp aktif bir özne olarak temsil edildiği bir metin yaratmıştır. Kadın karakterlerin doğurganlık ve güç gibi özelliklerinin eril tahakkümden bağımsız bir şekilde ele alınması, feminist bir direniş ve yeniden inşa stratejisi olarak değerlendirilebilir.

Çeviri sosyolojisi bağlamında, bu irdelemeler, çevirmenin toplumda işleyen iktidar ilişkilerini nasıl dönüştürdüğünü ve toplumsal cinsiyet normlarına karşı direnen bir söylem oluşturduğunu göstermektedir. *Rainbow* ve *Women in Love* çevirilerinde, çevirmenlerin feminist stratejilerle, kadın karakterlerin özneliğini ve gücünü merkeze alarak, mevcut iktidar ilişkilerini dönüştürdüğü görülmektedir. Eril tahakküm, kaynak metinlerde kadın karakterlerin erkeklerin algıları çerçevesinde ele alınmasıyla belirginleşmektedir. Feminist çeviri stratejileri ise bu tahakkümü sorgulamakta ve kadın karakterleri özneleştirerek eril söylemin sınırlarını aşmayı amaçlamaktadır. Nutku ve Yeğinobalı'nın çevirilerinde, kadın karakterlerin pasif nesnelerden aktif özneler haline getirilmesi, bu tahakküme karşı bir direnişi temsil etmektedir.

Foucault'nun mikro iktidar ve makro iktidar kavramları, çevirinin toplumsal cinsiyet dinamikleriyle nasıl ilişkilendiğini anlamada önemli bir araç sağlamıştır. Makro iktidar düzeyinde, toplumsal cinsiyet normları ve patriyarkal yapılar kadınları pasif, güçsüz figürler olarak konumlandırırken, mikro iktidar düzeyindeki normlar bireyler arası ilişkilerde mikro ölçekte ve gündelik hayatın işleyişinde içselleştirilir. Bu iktidarların işleyişi toplumsal yapıyı ve işleyişi yeniden üretir. Başka bir ifadeyle, erkek egemen normların ve bu normlara direnmeyen, aksine bu normları kabul eden kadınları da üretir. Feminist çeviri stratejileri ise bu iktidar ilişkilerini bozmayı ve toplumsal cinsiyetin yeniden inşasını amaçlar. Nutku ve Yeğinobalı, bu müdahalelerle kadın karakterleri özneleştirerek ve erillikten bağımsız bir şekilde kadının gücünü vurgulayarak, toplumsal cinsiyet normlarına karşı bir direniş geliştirmiştir.

Sonuç olarak, çevirmenlerin habitusları, bu mücadelenin en temel yapı taşlarını oluşturur ve çeviri sürecinin sadece dilsel değil, toplumsal ve kültürel bir müdahale olduğunu gösterir. Çevirmenlerin feminist yaklaşımları, sadece dilsel bir değişiklikten öte, toplumsal yapıları ve iktidar ilişkilerini dönüştüren önemli bir araç olarak işlev görmektedir. Bu çeviriler, kadınların makro ve mikro iktidarın baskılarından kurtulmasına ve kendi öznelliklerini yeniden inşa etmelerine katkı sağlayan bir çeviri stratejisini temsil etmektedir. Bu bağlamda, feminist çeviri stratejileri egemen iktidar ilişkilerine direnen bir anlayışı oluştururken çeviri sosyolojisi, çevirmenin toplumsal normlara karşı duruşunu ve bu duruşun metinlere nasıl yansıdığını anlamada önemli bir araçtır.

Hakem Değerlendirmesi Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri / Author Details
Selma Yavuz
[1] Karabük Üniversitesi, Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar MYO, Karabük, Türkiye
0000-0002-2588-2965 selmayavuz@karabuk.edu.tr

Kaynakça | References

Bogenç Demirel, E. (2013). *Çeviri Sosyolojisinin İnşası Bourdieu Çözümleri- Pratiklerden Seçkiler*. Cinius Yayınları.

Bogenç Demirel, E. (2014). Çevirinin Bourdieu sosyolojisiyle yapılanan yüzü, çeviri sosyolojisi. *Cogito*, 76, 402-416. YKY.

Bogenç Demirel, E. (2021). *Çeviride sosyolojik dönemeç ve aktörler* (s. 79-11). *İletişim ve medya bağlamında çevirmen başvuru kitabı*. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.

Bourdieu, P. (2010). "Sermaye Biçimleri", Derleyenler: M. M. Şahin ve A. Z. Ünal, *Sosyal Sermaye*. Değişim Yayınevi s. 45-75.

Bourdieu, P. (2016). *Sosyoloji meseleleri*. (F. Öztürk, B. Uçar & M. Gültekin, Çev.). Heretik.

Bourdieu, P. (2018). *Eril tahakküm* (B. Yılmaz, Çev.). Bağlam Yayıncılık.

Bourdieu, P., & Wacquant, L. (2007). *Düşünümsel bir antropoloji için cevaplar* (N. Ökten, Çev.). İletişim Yayınları.

Cixous, H. (1976) The laugh of the medusa. (K. Cohen & P. Cohen, Çev.). *Signs*, *1*(4), 875–893. http://www.jstor.org/stable/3173239.

Çelik, K. (2022). Çeviride kadın izi: feminist çeviri stratejileri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (*27*), 853-868. https://doi.org/10.29000/rumelide.1106163

Foucault, M. (2012). *İktidarın gözü* (I. Ergüden, Çev.). Ayrıntı Yayınları.

Gülmüş Sırkıntı, H., & Çelik, K. (2023). Feminist Discourse and Its Translation: Macro- Strategies in Fihrist's Feminist Utopias Series. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi* (*35*), 23-41. https://doi.org/10.37599/ceviri.1360557

Huxley, A. (1985). *Lawrence'ın mektupları* (Y. Ataman, Çev.). Düşün Yayınevi.

Kermode, F. (1990). *Modern essays*. Fontana Press.

Lawrence, D. H. *Women in Love*. Planet eBook.

Lawrence, D. H. (1915). *Rainbow*. Planet eBook.

Lawrence, D. H. (1990). *Gökkuşağı* [Rainbow]. (T. Nutku, Çev.). Can Yayınları.

Lawrence, D. H. (2018). *Lady Chatterley s Lover*. Dorlion Yayınevi.

Lawrence, D. H. (2019). Sons and Lovers. Karbon Kitaplar.

Lawrence, D. H. (2022). *Aşık Kadınlar* [Women in Love]. (N. Yeğinobalı, Çev.). Engin Yayıncılık.

Lawrence, D. H. (2019). *Gökkuşağı* [Rainbow]. (M. Harmancı Çev.). Alfa Yayınları.

Naiman, J. (1988). *Marksizm ve feminizm iki ayrı kuram* (S. Özkal, Çev.). Amaç Yayınları.

Öz, E. (2007). "Bir Tarihçe" Yayın Katalogu. İstanbul: Can Yayınları. 4-6

Rademacher, M. (2019). A mother's vision and love in D.H. Lawrence's *Sons and lovers*. In *Narcissistic mothers in modernist literature: New perspectives on motherhood in the works of D.H. Lawrence, James Joyce, Virginia Woolf, and Jean Rhys* (pp. 43-76). Bielefeld: transcript Verlag. https://doi.org/10.1515/9783839449660-004

Swartz, D. (2011). *Kültür ve İktidar Pierre Bourdieu'nün Sosyolojisi* (Elçin Gen Çev.). İletişim Yayınları

Urgan, M. (1997). *D. H. Lawrence*. Yapı Kültür Sanat Yayıncılık.

Tymoczko, M., & Gentzler, E. (Eds.). (2002). *Translation and power* (pp. xi-xxvii). University of Massachusetts Press.

Von Flotow, L. (1991). Feminist translation: Contexts, practices and theories. *TTR: Traduction, Terminologie, Rédaction, IV*(2), 69-84.

Von Flotow, L. (1997). *Translation and gender: Translating in the era of feminism,* St. Jerome Publishing. Yanık, H. (2013). *Nihal Yeğinobalı'nın Romanlarında Kadın Problemi*. (Yüksek Lisans Tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs

Yavuz, S., & Bogenç Demirel, E. (2023). Çeviri Sosyolojisi Odağında Thomas Hardy'nin Tess Başlıklı Eserinin Suat Ertüzün Çevirisi Üzerinden İncelenmesi. *Söylem Filoloji* Dergisi, 8(3), 1024-1046. https://doi.org/10.29110/soylemdergi.1356572

Yavuz, S. (2024). *Thomas Hardy'nin Eserlerindeki Kadın Söylemini Çeviri Sosyolojisi Ekseninde Okumak*. (Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Zangenehpour, F. (2020). Sexual Politics Revised: A Feminist Re-Reading of D. H. Lawrence's *The Rainbow* and *Women in Love* . *Nordic Journal of English Studies*, *19*(S5). https://doi.org/10.35360/njes.620

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

https://www.seslisozluk.net/ Erişim Tarihi: 07.02.2005

https://www.canyayinlari.com/hakkimizda/ Erişim Tarihi: 09. 02.2025

https://www.alfakitap.com/hakkimizda/ Erişim Tarihi: 13.02.2025